

Novostavda

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Po novem volilnem zakonu bo v Sloveniji šest okrožij

Časopisje je objavilo te dni načrt novega volilnega zakona. Glasovanje bo po tem načrtu tajno. Vršilo se bo s kroglicami. Uvedena sta proporc in način dveh list, okrožne in državne. Država bo razdeljena na 55 volilnih okrožij. En mandat pride na 30 000 prebivalcev, na ostanke čez 30 000 pa še en mandat. Slovenija bo razdeljena na šest volilnih okrožij, ki bi po tej osnovi dobila 24 mandatov, in sicer Ljubljana mesto dva, volilno okrožje Ljubljana štiri, Maribor tri, Murska Sobota šest, Celje pet in Novo mesto štiri mandate. K temu številu pridejo morda tudi še oni slovenski kandidati, ki bodo izvoljeni na državnih listah. Število mandatov za posamezna volilna okrožja v zakonu ni v naprej določeno in jih na podlagi števila prebivalstva pred vsakokratnimi volitvami določa poseben državni odbor kot vrhovni volilni organ.

Pravico voliti imajo le moški državljani, pravico biti izvoljeni pa oni, ki so izpolnili 30. leto, pri čemer veljajo v glavnem že iz dosedanjih zakonov znane omejitve.

Kandidatne liste v okrožjih lahko vlagajo le stranke ali koalicije (zveze) strank. Te okrožne liste nimajo nosilcev. Kandidati na njih so razvrščeni po srezih. Vsak kandidat ima namestnika. Eha in ista oseba lahko kandidira v dveh srezih, nasprotno pa lahko tudi stranka, odnosno zveza postavi v istem srezu dva kandidata. Liste se bodo vlagale na okrožnih sodiščih.

Poleg okrožnih list obstojajo državne liste. Vsaka stranka ali koalicija strank, ki je najmanj v 15 okrožjih postavila svoje liste, ima pravico, da postavi še posebej svojo državno listo, ki ima svojega nosilca. Na vse državne liste skupaj odpade 50 mandatov, ki se bodo razdelili po skupnem številu glasov, ki so jih posamezne stranke dobile na svoje okrožne liste.

Okrožne in državne liste niso neposredno povezane, temveč gredo sporedno druga poleg druge. Povezancstvo obstoji le v tem, da lahko postavi državno listo samo tista stranka, ki kandidira v najmanj 15 okrožjih, in da so volilni izidi, ki jih je stranka dosegla s svojimi okrožnimi listami, odločujoči za razdelitev mandatov z državne liste.

Zoper volilne zlorabe in za zaščito volilne svobode ima načrt novega volilnega zakona mnogo podrobnih odredb z visokimi denarnimi globami in zapornimi kaznimi do dveh let.

Volišča bodo po občinah. Na eno volišče pride največ 800 volilcev. Predsednika volilnih odborov bodo postavljala okrožna sodišča prvenstveno iz vrst sodnikov, sodnih uradnikov in pravnikov, ki so končali študije. Tudi ženske, ki sicer ne dobijo volilne pravice, bodo smele biti postavljene za predsednice volišč, če so sodne uradnice. Izid vo-

litev v okrožju bo določal okrožni volilni odbor, katerega predsednik bo sodnik apelacijskega sodišča, člani pa predsednik in en sodnik okrožnega sodišča in po dva predstavnika vsake okrožne liste s posvetovalnim glasom. Razdelitev mandatov z državnih list bo izvršil državni odbor, ki bo ostal v približno enaki sestavi, kakor so ga določali dozdajšnji volilni zakoni.

Mi delavci

Delavec z dežele nam piše:

Armada delavcev dnevno izgovarja naslovni dve besedi in na milijone je ljudi, ki se tako nazivajo. Beseda delavec zveni, kakor udar jekla, trda je in neizprosna, a izraža obenem lepoto in krepost. Zalibog pa vsebuje beseda: mi delavci mnogokrat tudi pojem brezdomstva, osamelosti in trpljenja.

»Mi delavci smo del naroda, enakovreden ostalim stanovom v narodu. Imamo isto voljo in razum, kakor posedujoči. Tudi mi hočemo živeti kot ljudje, ker smo steber, ki na njem stoji ogromna zgradba človeške kulture, civilizacije, reda in miru. Kdor nas smatra za nekako izolirano narodno maso, za ljudi, ki mrziijo svojo domovino, ta nas ne razume ali pa nas namenoma noče razumeti. Kdor nas noče razumeti, ta želi, da bi videl človeka — delavca brezpravnega, duševno in telesno izčrpanega in nesposobnega za boj za narodno svobodo. Tak je proti nam in sovražnik naše celokupnosti, ker nam ne prizna pravice do enakega življenja, kakor ga ima sam. Ne maramo nobene tuje ideologije, ki bi sejala med naš narod seme prepira in razdora. Hočemo le pravico, ki jih mora imeti vsak pripadnik naroda.

Delavstvo je ob najkritičnejših trenutkih, ki jih je preživljala naša mlada domovina, bilo vedno prvo, ki je izreklo domovini zvestobo in pomoč. Kljub zapostavljenosti in veliki materialni revščini ni bilo v naši notranosti nikdar dvoma o pripadnosti k državi, ki jo tvorimo mi delavci in ki je bila ustanovljena z našimi krepkimi rokami in močnimi mišicami. Nacionalno zavest nosimo v srcu ter smo mnogokrat lačni in žejni z državno trobovino v roki poudarjali pripadnost svoji nacionalni državi. Kadar gre za interese in čast domovine, je bil delavec povsod na prvem mestu ter je zastopal na raznih izletih, olimpijadah itd. čast našega sporta in veličino naše nacionalne domovine. Te vrline moramo poudarjati delavci sami, ker nam jih ne prizna drugi odločujoči javni činitelji. Mnogokrat nas označujejo kot fanatike in levičarje samo zato, da bi nas uvrstili med brezpravno rajo in s tem opravičili svojo borbo proti delavstvu.

O patriotizmu mi delavci ne govorimo vsak dan. Za to nimamo časa, niti nočemo iz-

rabljati te besede. Ali kadar bo to zahtevala nujnost in korist domovine, takrat bomo delavci pokazali svojo državljansko in nacionalno zavest in voljo izpolniti vse obveznosti in dolžnosti, ki nam jih nalaga naša svobodna in neodvisna domovina. Kakor se borimo za moč in pravico in neodvisnost države, tako se bomo borili tudi nadalje za svoje delavske pravice, za človeka dostojno življenje ter za enakopravnost v narodu, iz katerega smo izšli. Vsak delavec mora sodelovati v prvi vrsti s svojim narodom in le v lastnem narodu iščemo lahko zaslonbo za težnje po materialni in duhovni enakovrednosti. Delavci hočemo sodelovati z najširšimi sloji naroda v vseh področjih materialne in duhovne kulture. To sodelovanje pa more roditi pozitiven uspeh le takrat, kadar bodo tudi ostali stanovi in sloji, ki so socialno in ekonomsko močnejši imeli smisel za potrebe delavca — človeka.

Predrzno obnašanje

Delavske organizacije so dosedaj brezuspešno zahtevale, da se zaposlitev inozemcev najstrožje revidira. Znano je, da zaposluje posebno tekstilna industrija tako zvane inozemce-strokovnjake, ki so vse prej kot strokovnjaki. V svojih obratih jih drži samo zato, da imajo gospodarji odvisne zaupnike in priganjače, ki brezobzirno postopajo z našim delavstvom. Nekateri inozemci so pri nas že po deset let, a še vedno govore v tujem jeziku in nastopajo po obratih kot oblastneži, mesto da bi se zavedali, da jedo naš kruh. Z malimi izjemami bi že zdavnaj lahko inozemce nadomestili naši domači strokovnjaki. Pogrešno je, da se prošnje za zaposlitev inozemskih strokovnjakov obravnavajo od slučaja do slučaja. Mislimo, da bi se moralo načelno rešiti, katere industrije in kakšne strokovnjake resnično potrebujejo. Potem bi se šele reševalo individualne prošnje, ko bi bilo ugotovljeno, da je načelen pristanek za zaposlitev upravičen. Poleg tega naj bi se pa industrijam naložilo, da so dolžne vzgajati domač naraščaj in da so primorane razpisati štipendije, da se naši izsolani ljudje v specialnih strokah izpopolnjujejo v inozemstvu.

Gostinski nameščenci

Pretekli teden se je vršila pri Delavski zbornici v Ljubljani informativna konferenca predstavnikov gostinskih podjetij in gostinskih nameščencev, ki je razpravljala o minimalnih mezdah za nameščence gostinske stroke in o službenih prejemkih nekvalificiranih pomožnih moči.

Konferenca je pokazala živo potrebo, da se omenjeni dve neurejeni vprašanji gostinskih nameščencev čimprej zadovoljivo uredi. Konferenca se je zaključila s sklepom, da bo zveza gostinskih nameščencev skupno z Delavsko zbornico v Ljubljani v kratkem pripravila podroben predlog za ureditev omenjenih dveh perečih vprašanj, ki težita gostinske nameščence.

Zlata doba konjunktura

Za premogokopno industrijo je nastopila doba zlate konjunktura. Vsled vojnih razmer je odjem premoga silno porastel. Naši rudniki ne nakopljejo premoga dovolj, da bi zadovoljili svoje odjemalce. V Beogradu je nastalo veliko pomanjkanje premoga. Vse zaloge so razprodane. V času največjega mrza niti zasebna gospodarstva ne morejo dobiti toliko premoga, kolikor ga potrebujejo.

Zastopstvo trboveljskih rudnikov v Beogradu je obvestilo časopisje, da ni moglo dobiti premoga iz Slovenije zato, ker je delavstvo v rudnikih štrajkalo in ker je tudi nepričakovano porasel odjem premoga pri industrijskih podjetjih in pri brodarstvu. Trboveljski premogokopni rudniki torej sami potrjujejo, da imajo toliko naročil, da vsem odjemalcem niti ustreči ne morejo.

Kapaciteta naših rudnikov še ni popolnoma izrabljena. Če bi Trboveljska premogokopna družba hotela, bi lahko nakopala še več premoga. Še vedno je v rudarskih revirjih vse polno delavcev brez posla. Trboveljska odklanja starejše delavce in zaposluje predvsem le mlajše moči. V nekaterih rudnikih se res dela s tremi izmenami in tudi ob nedeljah in praznikih. Lahko bi se na pričelo s pripravljalnimi deli še na drugih mestih in delalo s polno kapaciteto tudi n. pr. v Kočevju. Vračanje je tudi, če je tam, kjer danes izgleda, da je izrabljena kapaciteta rudnika, to tudi dejansko res. Strokovnjaki trdijo, da bi Trboveljska lahko nakopala še več premoga, če jo ne bi od tega odvrčali razlogi, ki so v prid njenemu gospodarstvu in dobičku. Mislimo pa, da bi ne samo trboveljski rudniki,

ampak tudi vsi ostali zasebni in državni rudniki morali izrabiti današnjo konjunkturo in čim več producirati. Na eni strani vsled tega, da se zmanjša brezposelnost, da se dobi dovolj premoga za nemoteno obratovanje naše industrije in na drugi strani, da se dobi dovolj premoga za inozemske kupce našega premoga. Kakor znano se zadnji čas izvaja mnogo premoga v Italijo. Za premog, ki ga izvozimo v inozemstvo lahko dobimo surovine in kolonialno blago, ki ga nam primanjkuje. Vedno bolj se pojavlja potreba po diriganem državnem gospodarstvu. Prepričati bi se moralo da gospodarstvo rudniki tako, kot je samo njihovim dobičkom v prid, ampak tako, kot to zahtevajo splošni interesi.

Vpričo draginje je Trboveljska premogokopna družba povišala mezde rudarjem za osem odstotkov. Povišek mezd je odločno prenikel. Saj se je draginja povišala za dvajset odstotkov. Poleg tega pa rudarji že pred nastopom draginje niso dobivali plač, kot bi jih za svoje delo zaslužili. Trboveljska se je vedno zgovarjala na slabe čase in da za svoj premog ne more naiti odjemalcev. Sedaj je položaj bistveno drugačen. Trboveljska lahko proda premoga toliko, kolikor bi ga imela. Nastopila je zlata doba konjunktura in velikih dobičkov. Edino pravično bi bilo, da sedaj Trboveljska vsaj del svojih velikih dobičkov deli z delavstvom, ki ima za seboj težka leta največjega pomanjkanja. Takoj in brez vsakega oklevanja bi morala Trboveljska povišati mezde rudarjem za nadaljnjih osem odstotkov. Trboveljska je dolžna zaposliti tudi vse brezposelne rudarje.

Mezde, draginja in cene

Dvoje vzrokov je, da zahteva delavstvo povišanje mezd. Prvič zato, ker smatra, da že dosedanje mezde niso bile dovolj visoke in ni delavec zaslužil toliko, da bi odgovarjalo eksistenčnemu minimumu. Drugič, ker je na podlagi indeksov cen dokazano, da so se zadnje mesece podražile potrebščine za najmanj dvajset odstotkov. Imamo torej dvoje vrst povišanja mezd: normalno povišanje mezd in povišanje mezd zaradi draginje.

Normalno povišanje mezd zadeva one mezde, ki veljajo v vsakem slučaju če je draginja, ali je pa ni. Težnja delavstva je, da si zboljša življenjske pogoje in socialne razmere sploh. Delavstvo se hoče okrepiti kot stan, ki bi imel vendar že enkrat vse predpogoje, da živi človeka dostojno življenje. Z boljšimi mezdami naj bi delavec in njegova družina dosegla najnujnejše kar potrebuje za prehrano, oblačila in stanovanje ter poleg tega še toliko, kolikor potrebuje za osnovne potrebe v pogledu civilizacije in kulture. V zvezi z zboljšanjem gmotnega stanja zahteva delavstvo tudi napredno in današnjim življenjskim razmeram odgovarjajočo socialno zaščito in zavarovanje. Tako preskrbljen in zadovoljen delavski stan bo najtrdnější stebler naroda in države.

Prvenstveno zahteva torej delavstvo, da se tako zvane normalne mezde zboljšujejo. V drugi vrsti se postavljajo šele zahteve, da se vsled izjemnih razmer priznavajo k mezdam posebne draginjske doklade. Delavstvu bi bilo mnogo ljubše, če draginjskih mezd sploh ne bi bilo treba zahtevati. Za delavstvo je ugodnejše, da se porast cen za življenjske potrebščine ustavi in da bi bilo potem draginjsko povišanje mezd nepotrebno. Izkušnja namreč uči, da je pri porastu cen in naj se tudi mezde zvišujejo, delavstvo vedno prikrajšano. Nikdar se ne zvišajo mezde v sorazmerju in istočasno kot so porasle cene. Vedno ostane precejšnje časovno razdobje, ko so mezde iste, draginja je pa že zdavnaj mnogo večja.

Če se draginja ne ustavi, potem je delavstvo prisiljeno zantevati, da se mezde (ne glede na zahtevo po normalnem zviševanju

mezd) dražjim življenjskim razmeram odgovarjajoče zvišajo. Seveda si pa delavstvo draginjskega poviška mezd ne predstavlja tako enostavno, kot so si to zamislili delodajalci. Znano je, da je vpričo dejstva, da se mora vsled draginje delavstvu zvišati mezde, poslala Zbornica za trgovino, obrt in industrijo svojim pripadnikom poziv, da po lastni uvidevnosti zvišajo mezde. Kot smo pričakovali, poziv delodajalske zbornice ni imel posebnega uspeha. Večina delodajalcev mezd ni zvišala, ali je pa zvišala mezde za tako neznamen odstotek, da delavstvu s tem ni bilo pomagano. Prostovoljno, ali s stališča splošnih ljudskih interesov delodajalci ne bodo povišali mezd. Od delodajalcev se bo moralo z avtoritativnimi ukrepi izsiliti višje mezde. Dokaz, da ne gre drugače, je že v tem, da mezd niso primerno povišale niti tiste industrije, ki žive v dobri konjunkturi (n. pr. premogokopna industrija). Tem manj se je odločila za povišanje mezd industrija, ki se ima boriti s težkočami in ni nikomur še na misel prišlo, da je prišel čas, ko se mora v izrednih razmerah tudi industrija odreči običajnemu dobičku, če je ostalo prebivalstvo primorano, odreči se celo najnujnejšim življenjskim potrebam. Prav nobene druge rešitve zato ni, kakor da se zakonito regulirajo tako zvane draginjske mezde in to časovno v istem sorazmerju, kot naraščajo cene.

Zavedamo se, da bi nas neprestano zviševanje cen za življenjske potrebščine in zviševanje mezd vedlo v gospodarski položaj, ki bi bil vedno bolj težaven. Vrednost denarja bi padla in na tržiščih bi nastale komplikacije, ki gotovo ne bi bile v korist množicam konsumentov. Delavstvo, ki je velik del teh konsumentov, ima zato velik interes, da se zajezi val draginje, da se njegove življenjske prilike ne poslabšajo in da nima vzroka zahtevati vedno znova draginjskih poviškov na mezde. Kar se je v pogledu zajezitve draginjskega vala pri nas napravilo, je primer, kako se draginje ne odpravlja. Uredba o poiznanju draginje je ostala brez učinka. Ma'lo se je sicer preganjalo male trgovce, dočim so oni, ki so najjačji predstavniki dobavite-

ljev blaga, ostali izven določb protidraginjske uredbe. Uspeh uredbe je le, da se opremija blago s cenami, na katere detajlist, ki pride v neposredni stik s konsumentom, nima nobenega, ali vsaj ne odločilnega vpliva.

Že več tednov se obeta, da bo izšla uredba o kontroli cen, ki naj izvede to, kar je uredba o pobijanju draginje zamudila. Z uredbo se preveč odlašajo, med tem pa cene rastejo, da si ne moremo predstavljati, kako bo nova uredba o kontroli cen popravila vsaj to, kar je že zamujenega.

Načrt uredbe o kontroli cen je znan. Predvsem vsebuje načrt uredbe instance, ki naj kontrolirajo cene. To je pa veliko premalo. Kaj pomaga vsa kontrola, če ni točno in nesporno predpisan postopek, kako se ugotavlja neopravičen povišek cen in, če kontrola nima moči, da vpliva na produkcijo in gospodarstvo z življenjskimi potrebščinami. Maksimirati bi se moral že z uredbo dovoljeni bruto zaslužek in kar je najvažnejše, pristi bi se moralo od države dirigrano proizvodnjo in tudi potrošnjo vsaj za najvažnejše življenjske potrebščine. Pri industrijskih proizvodih bi se morala pričeti kontrola že pri nabavi surovin do produkcije v tovarni in znože do prodaje v detajlu. Kmetijski produkti ne bi smeli biti izvzeti iz kontrole. Za primer: za odkup žita bi se morale določiti maksimalne cene, ki bi morale ostati v veljavi do nadrobne prodaje moke, ko se je približilo v naprej priznane stroške za prevoz, mletje in trgovsko odškodnino. Najvažnejša živila bi morala biti sploh le v rokah državne aprovizacije, ki bi imela pravico rekvizicije. Skratka: vsa avtoriteta države, niena finančna in gospodarska moč mora stoniti v službo boja proti draginji. Šele potem lahko računamo z uspehom in s tem, da bo ljudstvo preskrbljeno s cenami blagom in živili.

Zaleteli so se

Beograjski Jugoras je sklenil, da bo položil vse mandate v delavskih zbornicah, če ne bo minister za socialno politiko revidiral uredbe o reorganizaciji Borz dela in če ne bo Jugoras zaslišan o vseh ukrepih, ki jih misli ministrstvo v socialno političnem pogledu izdati. Ta svoj sklep so beograjski Jugorasovci potrdili tudi s sklepi izredne skupščine svoje delavske zbornice. Sklenili so tudi, da svoje želje delegacija delavske zbornice takoj priobči ministru za socialno politiko in narodno zdravje g. dr. Budisavljeviću in ministrskemu predsedniku g. Cvetkoviću. Minister za socialno politiko g. dr. Budisavljević je deputacijo sprejel in ji sporočil, da je kritizirano uredbo sprejel ministrski svet. Ministrski predsednik pa Jugorasovske delegacije sploh ni sprejel. Jugorasovci pa niso odložili svojih mandatov kakor so sklenili...

Važen problem

V letnem času je bilo že nekaj običajnega, da so romali delavci iz kraja v kraj, da dobe zaposlitev. V zimskem času se je vandranje nekoliko ustavilo. Letošnjo zimo je pa še več delavcev na poti, kot jih je pa bilo v letnih mesecih. Ti reveži so v obupnem stanju. Brez tople obleke so, brez sredstev in zato tudi brez hrane. Pri Borzi dela dobi brezposelni šele takrat železniško karto, če se izkaže, da ima zagotovljeno službo. Veliko je pa delavcev, ki takega izkazila nimajo in tudi ne vedo, kje bi lahko dobili zaposlitev. Borza dela običajno tudi nima služb na razpolago. Kdor se hoče zaposliti, mu ne preostane drugega, da gre iz kraja v kraj in poizveduje, kje dobi zaposlitev. Izstradan delavec je že zadovoljen, če dobi zaposlitev vsaj za nekaj dni, da se lahko po dolgih tednih zopet enkrat do sitega naje. Mislimo, da bi morale biti Borze dela širokogrudnejše pri podelitvi prostih voženj. Če ne morejo delavcem preskrbeti služb, potem naj jim vsaj omogočijo, da si sami poiščejo zaposlitev. Nužno potrebo bi bilo tudi, da bi bile v vseh večjih krajih potujočim delavcem na razpolago ogrevalnice in prenočišča, kjer bi se jim dalo zastoj vsaj malo tople hrane. Nekaj zavetišč sicer imamo, a imajo veliko premalo prostora za trume brezposelnih.

Zaščita otrok v primeru vojne

Unija za zaščito otrok prosi zato vso našo slovensko javnost v imenu vseh onih, ki delajo za zaščito mladega slovenskega rodu pred grozotami vojne, da jih pri delu podpira z razumevanjem, z dobro voljo, z izvrševanjem vseh ukrepov, ki so bili v tem pogledu izvršeni. Unija bo stalno skrbela po svojih najboljših močeh, da bo javnost, posebno pa starši, podrobno in natančno obveščena o vseh pripravah. Kolikor bi kdor koli hotel imeti kakega posebnega pojasnila v pogledu zaščite otrok za primer vojne, naj se obrne na pristojni krajevni odbor unije, na občino ali na šolo. Čim večja povezanost s starši in njihovo zaupanje sta pri tem delu potrebna.

Marsikomu se je zdelo čudno, da je čital najrazličnejša poročila o pripravah za obrambo prebivalstva v primeru vojne, o poskusnih zatemitvah, o najrazličnejših odborih, o naznanjanju nevarnosti, o ureditvi gasilne službe, o tehničnogradbeni službi, o zdravstveni in kemijski službi, ni pa čital ničesar ali pa le malo o potrebnih pripravah za zaščito otrok v vojnem času. Zaradi tega se

morda komu zdi čudno, da se pri nas na to ni čne misli. Toda ni tako.

Priprave okoli zaščite otrok v vojnem času se vrše pri nas že od mesca avgusta, ko je bil izdan od ministrstva za vojsko in morarico poseben pravilnik za zaščito otrok, ki je natančno določil, kdo je dolžan in kako je dolžan skrbeti za zaščito otrok v vojni. Vsi tisti, ki so bili s tem pravilnikom pozvani, da izvedejo priprave za zaščito otrok, predvsem pa Unija za zaščito otrok, so se pričeli truditi, da izvedejo svoje delo čim prej. Številna predavanja, nasveti staršem, popis otrok, ki ga je izvedla unija s svojimi krajevnimi odbori ob podpori banske uprave in naših občin, pričajo, da se vrši delo z vneto in z največjo naglico.

Da se vrši delo tako naglo, sicer gotovo še ne pomeni, da je vojna pred durmi, toda vsak pameten in izkušen človek ve, da je boljše biti zmerom pripravljen kakor pa enkrat iznenaden. Tozadevnih izkušenj imamo na izbiro ne samo iz pretekle svetovne vojne, marveč tudi od onih držav, ki se danes vojskujejo med seboj. Komu ni v opomin grozotna usoda varšavskih otrok!

Politični pregled

Po vsej Evropi je

zbudil obisk Nj. Vis. kneza namestnika Pavla in kneginje Olge v Zagrebu velik odmev.

Italijanski listi so ob tej priliki celo poslali v Zagreb svoje poročevalce in pišejo zdaj, da je bil s tem na svečan način zapečaten sklenjeni sporazum in utrta pot k složnemu delu. Nemški listi enako naglašajo pomembnost tega obiska. Obširna poročila objavljajo angleški listi, ki izražajo zadovoljstvo zaradi navdušenega sprejema knežjega para v Zagrebu in naglašajo velike manifestacije hrvaškega ljudstva. Francoski listi pa vidijo v obisku in počastitvah knežjega para dokaz, da je sporazum med Srbiji in Hrvatiji dokončen, kar pomenja izredno okrepitev Jugoslavije.

Nemška oblastva so nedavno zadržala vrsto italijanskih vagonov za Finsko. Ko je

italijanska vlada zahtevala od nemške pojasnilo, zakaj zadržujejo pošiljke orožja Finski,

so Nemci odgovorili, da zaradi prijateljstva z Rusijo ne dopustijo takih pošiljk. Sicer pa da so tudi Finci že ponovno pokazali svoje sovražno stališče nasproti Nemčiji. Italijanske vagone z orožjem za Finsko so menda že vrnili v Italijo.

Sovjetska vlada je poslala te dni

protest norveški in švedski vladi, češ da nudita pomoč Finski

in da s tem kršita nevtralnost. Tudi moskovski radio je ostro napadel obe državi. Obe državi sta zavrnila te očitke Norveška in Švedska da ne podpirata Finske s prostovoljci in vojnim materialom. Obe vladi sta tudi izjavili, da je podpora Finske iz obeh držav le zadeva posameznih zasebnikov. Kakor poročajo iz Moskve, se sovjetska vlada ni zadovoljila s takima odgovoroma, zaradi česar se čedalje česče čujejo hude grožnje obema skandinavskima državama.

Po vesteh iz Bruslja so bili storjeni

izredni varnostni ukrepi v Belgiji in na Nizozemskem.

V Belgiji so vpoklicali rezerviste v starosti od 20 do 31 let. Splošna mobilizacija pa ni bila izvedena. Kakor pravijo vesti, sta na belgijskem ozemlju morala pristati dva nemška letalca, pri katerih so našli fotografske posnetke belgijskih utrd.

Kakor poročajo iz Tokia, je

nova japonska vlada za zблиžanje z Anglijo.

Predsednik vlade admiral Jonaj je te dni naglašal željo japonske vlade po izboljšanju položaja z velesilami, tudi s sovjetsko Rusijo. Zunanji minister Arita je pa zlasti poudarjal potrebo zблиžanja z Anglijo.

Kljub sovjetskim grožnjam

se Švadska in Norveška ne dasta ustraševati.

Ves švedski, pa tudi norveški tisk zavrača sovjetske obdolžitve in izjatlja, da je bil odgovor švedske in norveške vlade na sovjetski protest umesten in dostojen. Švedski list »Dagens Nyheter« meni k temu, da svobodni švedski narod kljub vsemu lahko izraža svoje prijateljstvo po svobodni volji. Izražati pa da ga seveda mora Finski, ki je bila brez vsakega povoda napadena. Švedski narod da ne bo izdal finskega, ki se bori za svojo svobodo in svobodo vsega sveta.

V angleški spodni zbornici

sta govorila te dni odstopivši minister za vojsko Hore Belisha in ministrski predsednik Chamberlain.

Iz njunih govorov še zmerom ni jasno razvidno, zakaj je Hore Belisha odstopil. Chamberlain je na koncu svojega govora izrazil upanje, da bo Hore Belisha kmalu spet na takem mestu, kjer bo mogel služiti domovini. Govora obeh državnikov sta hkratu naglašala, da morata Anglija in Francija zmagati. V to svrhu da sta obe zavezniški državi tudi zadosti oboroženi.

Na zapadnem kakor finskem bojišču v zadnjih dneh ni bilo večjih dogodkov. Pač pa sovjetska letala neprestano obsipavajo finska mesta z bombami.

Kakor pravijo Finci, so finske čete od začetka vojne sestrelile že 170 sovjetskih letal.

Po vesti iz Londona je te dni

izgubila Anglija tri, Nemčija pa dve podmornici.

Razen tega je v zadnem času bilo več trgovskih ladij potopljeni od min, odnosno podmornic.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na sejmu v Ptujju so se trgovali za kg žive teže: vol I. po 5.50, II. po 4.50, III. po 3.50, telice I. po 5 din, II. po 4.50, III. po 3.75, krave I. po 4.25, II. po 3.50, III. po 2 din. V Celju so bili vol I. po 5 do 6.50 in v Črnomlju po 3 do 6 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Ptujju: špeharji po 8.25 do 9.75, pršutarji po 7 do 8 din, v Kočevju: špeharji po 9 do 10, pršutarji po 7.50, v Celju pršutarji po 8 dinarjev.

SIROVE KOŽE. V Ptujju: goveje 13, telečje 18, svinjske 10 do 11, v Celju: goveje 12 do 14, telečje 14 do 16, svinjske 8 do 10, v okolici Črnomlja goveje 13 do 14, telečje 16, svinjske 8, v Kamniku: goveje 14 do 15, telečje 17, v Kočevju: goveje 12 din za kg.

MED. V Ptujju 16 do 20, v Kočevju 16, v Celju 20, v Ljutomeru 16, v Kamniku 18 do 20 din kg.

VINO. V ljutomerskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 4 do 6, finejše sortirano pa po 6 do 7 din, a pri vinogradnikih črnomeljskega okoliša navadno mešano vino po 4 do 4.50 din liter.

KRMA. V Črnomlju: seno 100, slama 40, v Ptujju: seno 100 do 125, slama 30, v Ljutomeru lucerna 80, seno 70, slama 50, v Celju: lucerna 100, seno 80 do 90, slama 45, v Laškem: seno 90 do 100, slama 30 din za 100 kilogramov.

SVINJSKA MAST. V Celju: slanina 18, svinjska mast 20, v Ljutomeru: slanina 16, svinjska mast 18, v Kamniku: slanina 17, svinjska mast 22, v Laškem: slanina 18, svinjska mast 22, v Črnomlju: slanina 14 do 15, svinjska mast 20 din kg.

KROMPIR. V Celju 175, v Ljutomeru 150, v Laškem 165, v Kamniku 150 do 175, v Črnomlju 150, v Ljubljani do 200 din za 100 kilogramov.

DRVA. V Celju bukova 90, v Ljutomeru 120, v Kamniku 80, v črnomeljski okolici 60 do 65, v Ptujju bukova 90 din za kubični meter.

SIROVO MASLO. V Celju 28 do 40, v Ljutomeru 26, v Kamniku 32, v Laškem 30, v črnomeljskem okolišu 32 do 36, v Ptujju 24 do 28 din kg.

FIZOL. V Laškem 600, v Kamniku 500 do 600, v Celju 700, v Ljutomeru 550, v Črnomlju 500 do 700 din za 100 kg.

JAJCA. Cene se gibljejo v glavnem med 1.25 do 1.50 din za kos.

JABOLKA. V Laškem: I. 400 do 500, II. 250 do 300, v Kamniku: I. 500 do 700, II. 400 do 500, III. 350 do 400, v Celju: povprečno po 250 do 300, v Ptujju: povprečno po 400 do 500 din 100 kg.

Sejmi

22. januarja: Marenberg;
23. januarja: Mozirje, Novo mesto;
25. januarja: Blagovica, Dolnja Lendava, Koprivnica, Radeče, Slovenj Gradec, Studenice pri Poljčanah;
29. januarja: Rajhenburg, Litija, Vinica v Beli krajini;
30. januarja: Rakek;
31. januarja: Dobova.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 16. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem tržišču):

1 angleški funt za 175.60 do 178.80 (za 216.94 do 220.14) din;

100 francoskih frankov za 99.25 do 101.55 (za 122.67 do 124.97) din;

1 ameriški dolar za 44.24 do 44.84 (za 54.80 do 55.20) din;

1 holandski goldinar za 23.56 do 23.94 (za 29.11 do 29.49) din;

1 belgijsko belgo za 7.43 do 7.55 (za 9.18 do 9.30) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.70 do 14.90 din. Vojna škoda je v Zagrebu notirala 420 do 425 din.

Drobne vesti

— Stiska tkaninske industrije v Sloveniji. Naša tkaninska industrija je zašla v izredno hude težave in grozi celo, da bo kmalu ostalo brez zaslužka okrog 6000 delavcev. Pred dnevi so bili zastopniki te industrije pri banu ter mu razložili težave, ki so nastale zaradi nabave sirovin. Tkaninska industrija v Sloveniji zaposluje okrog 17.000 delavcev ali 18 odstotkov vsega v dravski banovini za-

poslenega delavstva. Delavstvo zasluži v tej stroki okrog 120.000.000 din in približno toliko znaša vsota za nabavo sirovin in drugih tvorniških potreb. Zaradi skrčene dobave sirovin iz Nemčije in Italije so se obrnili industriji na Narodno banko, naj bi jim dovolila uvoz 31.000.000 kg bombaža na leto. Dovoljeno jim je bilo le 22.000.000 kg. Če se jim ne bo posrečilo doseči večji uvoz, bo ostalo okrog 20 tkaninskih tvornic brez sirovin in na cesti bo 6000 delavcev.

= Za dražbo krzna, ki bo v Ljubljani na velesajmu 22. t. m., je močno zanimanje tudi v tujini in je pričakovati dovolj kupcev. Pošiljke krzna prihajajo iz vseh krajev države, mnogo slovenskih lovcev pa oddaja svoj letošnji plemeniti pridelek kar osebno v pisarni na velesajmu. Vse blago bodo strokovnjaki pregledali in prebrali. Kdor ima še krzno doma, naj ga nemudno pošlje na naslov: »Divja koža«, Ljubljana-velesajem.

Novice

* **Vodnikova družba obvešča vse poverjenike in one člane, ki nameravajo še naročiti letošnje Vodnikove knjige, odnosno, ki so že nakazali od 5. t. m. do danes članarino za letošnje knjige, da je naklada letošnjih knjig vsa pošla. Poslane zneske bo pisarna vknižila za leto 1940.**

* **Orožne vaje v letu 1940.** Te dni je izšel nasledni ukaz: V imenu Nj. Vel. kralja so kraljevi namestniki na predlog ministra vojske in mornarice in na osnovi člena 255. zakona o ustrojstvu vojske in mornarice sklenili, da lahko minister za vojsko in mornarico po določbah zakona o ustrojstvu vojske in mornarice v letu 1940. pozove na orožne vaje rezervne oficirje, rezervne uradnike in obveznike, komoro (tren) in prevozna sredstva, kadar in koliko bo to potrebno.

* **V bližini Zagreba iščejo zemski plin.** V Kravarskem, nedaleč od Zagreba, so haje velika ležišča zemskega plina. Nedavno so začeli vrtati globoke jaške za pridobivanje plina in so doslej prodrli 700 m globoko. Nastop plina pričakujejo v najkrajšem času. Zemski plin v Kravarskem ne zaostaja po svoji kakovosti za glasovitim plinom v Bujavici, kjer ga pa doslej tudi še smotrno ne

izkoriščajo. Ta plin je posebno uporaben za pogon motornih vozil. Znano je, kakšne težave so nastale v naši državi zaradi pomanjkanja tekočega goriva, medtem ko bi pri smotrni organizaciji lahko preuredili večino motornih vozil na pogon z domačim zemskim plinom. Od pridobivanja plina v Kravarskem si obetajo Zagrebčani mnogo, ker mislijo, da bi ga lahko dovajali naravnost v Zagreb in ga uporabljali tudi kot izredno cenoeno kurivo, ki bi povsem izpodrinilo dražji svetilni plin.

* **Bivši egiptski vladar v Splitu.** Te dni je prispel v Split bivši egiptski kedi Abas Helmi II. V pristanišču je bila zasidrana njegova jahta »Nimet Allah«. Gost se je zadrževal po večini na svoji jahti.

* **Grozna burja na Krasu.** Tako grozne burje, kakršna je nedavno divjala po Krasu, ne pomnijo stari ljudje. V Postojni se ni nikdo upal na cesto. Avtobusi so sploh izostali, vlakci so pa prihajali z veliko zamudo. Po Vipavski dolini je dosegla burja 150 km na uro. Vipavska dolina je bila nekaj dni kakor izumrla, saj se ni nihče upal na ulico. Po gornjem Krasu je odnašalo strehe in je burja napravila zelo mnogo škode. Promet med Sv. Petrom in Reko je bil čisto prekinjen. Na topolskem železniškem mostu je silen vihar vzdignil tovarne vagone in jih z nasipa vrغل na državno cesto. Le velika električna lokomotiva je ostala na tiru. Pred vojno je burja prav na istem mestu prevrnila tovarni vlak, a nekaj let poprej mešani vlak na Mali Bukovici.

* **Plaz je terjal 11 življenj.** Strašna nesreča se je pripetila nedavno v Čedadu. V mestu je velikanski zemski plaz zasul tri hiše. To se je zgodilo v bližini tako imenovanega Hudičevega mostu. S silnim truščem je zgrmelo na hiše nad 1200 ton kamenja in prsti. Hiše so se pod to ogromno težo sesedle, pod razvalinami pa je ugasnilo enajst življenj. Po srečnem naključju se je zgodilo, da plaz ni terjal več žrtev. V tretjo hišo se je nameraval prav v kratkem naseliti njen lastnik. To preselitev pa je zaradi nekkih ovir preložil na poznejši čas. S tem je sebi in družini rešil življenje.

* **En brat sovjetski general, drugi Hitlerje vprijatelj.** Sovjetski general Kristijan Nelich, katerega je moskovska vlada poslala na Finsko raziskovat vzroke neuspehov rdeč evojiske, je iz Subotice, kjer je bil pred

vojski. Njegov sin, ki ima v Subotici trgovino, je bil vse do zadnjega prepričan, da je njegov oče, ki je v svetovni vojni izginil na ruski fronti, že zdavnaj mrtev. Ko je časopisje pred dnevi objavilo vest, da je general Nelich padel v finsko ujetništvo, je sin šele izvedel, da njegov oče živi in da je v Rusiji pomemben mož. Kako čudno se včasih usoda poigra z življenjem ljudi, nam pričča še zgodba o generalovem bratu Henriku, ki se je po vojni preselil v Nemčijo in odprl kjučavničarsko delavnico v Münchenu. Ko je začelo gibanje narodnega socializma naraščati, je tudi sam stopil v hitlerjevsko organizacijo in postal dober prijatelj Adolfa Hitlerja, še preden je Hitler prevzel oblast. Henrik Nelich je bil izvoljen celo za narodnega poslanca in zdaj je lastnik velike kovinske tvornice in velik bogatin. Nelichi so po rodu Nemci.

* **Smrten padec.** Posestnik Ivan Simčič iz Kojškega je nedavno na poti domov padel. Na pomoč sta mu prihitela dva mladeniča in ga vzdignila, a Simčič je bil še toliko prf moči, da je menil, da bo še sam prišel do doma. Kljub temu sta ga fanta spremljala in sta ga na njegovo željo spravila na domači senik. Naslednjega jutra pa je prišel na senik posestnikov sin, da bi očeta zbudil, a ga je našel mrtvega. Staremu možu se je ponoči vtila kri med možgane in je po kratkem smrtnem boju umrl. Ugotovili so, da mu je pri padcu počila lobanja.

* **Smrtna žrtev nesreče.** Pred dnevi so prepeljali ljubljanski reševalci v splošno bolnišnico 38letnega posestnika Jožeta Hitejca z Iga. Gospodar je nameraval zjutraj s konjem v Ljubljano, zato je že zgodaj pričel krmiti živino. Hotel je nakrmiti tudi konja. Ko pa je stopil k niemu, se je konj vzel in ga na vso moč brnil s kopitom v trebuh. Hitejca je lahko samo še zavpil, nato pa se je nezavestno zgrudil v hlevu, kjer so ga kasneje našli domači. V bolnišnici so ugotovili, da je imel počen želodec in še druge notranje poškodbe, za katerimi je kmalu umrl. Pokojniku bodi blag spomin, žalujoči družini naše iskreno sožalje!

* **Jezik ji je primrznil k mostni ograji.** Te dni je šla hčerka mizarskega mojstra Klemenca v Črnomlju čez most. Vsa mostna ograja je bila pokrita s skorjo ledu. Deklica se je malo poigrala in pritisknila jezik k ograji, toda jezik ji je primrznil k ograji. Dekle

Paul Keller

10

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

Ljudje, ki so že dolgo spali tam doli. Kako tiho jim je moralo biti. Samo črvi so vrtali po lesu in kosteh in časih se je prelomil pokrov kakšne rakve. Potem se je usedla prst in stisnila truplo.

Berce se je stresel in se umaknil od okna stran.

Norec je bil, da se je trapil s takšnimi mislimi. Saj se ni dalo nič več pomagati. Sedel je na rob postelje in položil glavo na blazino. Toda zaspati ni mogel. Zmerom je videl pred sabo rdečo, pridušeno šumečo luč. Zdelo se mu je, da ta luč vzdihuje in krvavi.

Zaprli je oči. Zakaj misli zmerom na Bukovnika? Saj je šel in ga ni več. Nič več mu ne more. Niti lasu mu ne more skriviti. In preden se bosta spet videla, dotlej je še dolgo. Takrat bo Bukovnik že davno razpadel v prah.

Tedaj se je od zunaj nekaj priplazilo. Berce je prisluhnil. Bližalo se je, za trenutek utihnilo, se ustavilo. Pa se je spet premaknilo, prevrnilo stol in spet utihnilo in obstalo. Potem je na glas zastokalo pred vrati.

Berce se je na pol dvignil. Hladen pot mu je pokrnil čelo. Roke bi se je z njimi podarjal, so mu kar otrpnile.

Spet stok.

Potem je popraskalo po vratih in kljuka se je vdala.

»Kdo je? K—d—o—o? — —Oh, Gustav! Kaj pa hočeš?«

Bebec, ki je bil le za silo oblečen, je položil prst na usta.

»Pst! Molčiš! Nekaj sem ti prišel povedat.« Oči so se mu zlovestno iskrale. Približal se je očetu in mu šepnil na uho:

»Spet prihaja!«

Berce je prebledel.

»Gustav, kako si drzneš zdaj — ponoči — tako —«

»Prst! Bojim se! Prihaja, — po polju divja, — s puško — videl sem ga, — ustreliti me hoče, — zato sem prišel k tebi — Skriti me moraš. — in denarja mu moraš dati, da ne bo streljal.«

V Berceju je kar zavrelo.

»Gustav, takoj pojdi v svojo sobo in leži. To je neumnost!«

Bebec je začel tuliti in Berce mu je moral z roko zatisniti usta.

»Molči, Gustav, molči vendar! Drugače te bo še kdo slišal. No, kar ostani! Ne, nikari ne kriči! Gustav, v mojo posteljo leži! Slek te bom! Saj nikogar ne bo. Ne, nikogar ni!«

»Oče, videl sem ga! On ve, da sem jaz zažgal!«

»Miren bodi, Gustav! Saj nisi ti zažgal!«

»Jaz sem bil, jaz! Z dvema užgalicama! Iz izbe me je podil, ko je bilo zunaj tako hladno.«

»Če ne boš molčal, Gustav, te bo orožnik vzel! Nikomur ne smeš tega povedati! Nikomur! Ali si me razumel?«

Berce je od razburjenosti kar drhtel.

»Ne bom povedal, ne bom! Drugače me bo še ustrelil!«

»Zaspi zdaj, Gustav!«

»O, tako je gorelo! Tako visok je bil plamen in tako vroč! Zdaj pa bo on prišel. — Ali ga ne slišiš oče? Po stopnicah prihaja, cop — cop — cop — Oče, skrij me!«

Berce je sedel na rob postelje in prijel sila na roke. Tiho mu je prigovarjal, naj se vendar pomiri in zapre oči.

Bebec je skrtil glavo pod blazino in se krčevito oklenil očetovih rok. Časih je zakričal. Tako je poteklo strašne pol ure, potem pa je začel fant pretresljivo ihteti. Nazadnje ga je le posilil spanec.

Berce je vstal. Njegov obraz je bil ves upadel. Tiha, težka kletev mu je ušla. Spoznal je, da se mu je zagrizel v mozeg črv, ki ga bo večno grizel.

Počasi je stopil k mizi ob steni. Iz predala je vzel kos časnika. To je bil papir, ki je Gustav na dan požara napravil čako za sebe, jo potem spet razvil in dolgo strmel v sliko na njem.

Slika je kazala gorečo hišo in nezavestnega človeka, ki so ga nesli iz nje. Ta slika je razvnela fantovo domišljijo in ga izpodboda k pogubnemu dejanju. In usodno je bilo tudi, da so prav takrat govorili o požaru in da je Bukovnik fanta užalil.

Berce je še isti večer zvedel vso resnico. Ko je Gustav od pogorišča hitel domov, mu je Berce sledil. Dobil je fanta v veži pod stopnicami, kjer je čepel in stokal. Vzel ga je s sabo v izbo in mu tam izprašal vest. Potem mu je ubogi fant padel k nogam in mu priznal, da je on zažgal.

V začetku Berce tega ni mogel verjeti. Toda potem je preiskal fantove žepce. V njih je našel sliko požara in pest vžigaljc. V gro-

si ni moglo pomagati. Začelo je kričati, kolikor je pač zavaljo negibnega jezika moglo. Prihiteli so ljudje, prinesli toplo vodo in začeli tajati led. Kmalu je led popustil, vendar pa se je deklici koža jezika preveč sprijela z ledom in se je odtrgala. Drugega hudega ni doživela. Bržkone pa poslej ne bo več pokušala ledu.

* **Zastrupila se je na nepojasnjen način** 14-letna Ana Furkova, hčerka posestnika v Zgornji Hajdini. Sodijo, da je dobila strup v sebe z jedjo. Doma so imeli namreč kolone, ki so se končale z veliko pojedino. Ubožico so v hudih bolečinah prepeljali v ptujsko bolnišnico, kjer oa ji niso mogli pomagati in je kmalu umrla.

* **Komaj so se rešili iz gorečega poslonja.** Na Kamnu nad Sv. Lovrencem na Pohorju je imel grof Ivan Zabec, sin pokojnega lastnika falske graščine svoj lovski dvorec s pripadajočimi gospodarskimi poslonji. V nedavni noči so v dvorcu spali grof Zabec in dva njegova gosta iz Nemčije Wolfgang Oberteill Troll in njegova žena Zgodaj zjutraj, ko je bilo v dvorcu vse v najglobljem spanju, je naenkrat nastal požar. Speče domače so zbudili sikajoči plameni, da so vsi preplašeni zbežali iz hiše na prosto v samih spalnih oblekah in copatah, dasi je bil zunaj strašen mraz pod 20 stopinjami. Za reševanje obleke in opreme ni bilo več časa. Ker je bil dvorec precej proč od drugih bivališč, so prišli prepozno tudi gasilci. Grof si je s svojima gostoma rešil le golo življenje. Ogenj je uničil hišo z vso opremo. Zgorelo je tudi 25.000 din in za 10.000 din dragocenosti, ki je bila last grofovih gostov iz Nemčije. Ogenj je nastal pri peči, katero so zaradi mraza močno zakurili.

* **25.000 dinarjev je pozabil v vlakcu.** V vlakcu na progi Kotoriba — Maribor je pozabil neki potnik aktovko, v kateri je imel 25.000 din. Aktovko so našli potem v vlakcu nedotaknjeno, kar je znak, da je ni videlo nobeno nepošteno oko.

* **Požar.** Te dni je nastal ogenj na Oistrici pri Dravogradu v hiši tvorničarja Viktorja Golla, v kateri je stanoval najemnik Vajksler Valentin. Hiša je zgorela s hlevom vred. Rešili so samo živino, vse drugo pa so uničili plameni. Ogenj je nastal zaradi slabega dimnika.

* **Velik požar so imeli pred kratkim v Kuteževem pri Jablanici.** Ogenj je nastal sredi noči v hlevu trgovca Josipa Celina. Preden

so požar opazili, so v hlevu že poginili trije voli. Ogenj se je razširil na sosedni kozolec in prešel kmalu nato na hišo. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Ilirske Bistrice. Poleg vseh treh stavb in živine je požar trgovcu uničil tudi mnogo poljskega orodja in nad 100 metrskih stotov žita.

* **Požar je napravil veliko škodo.** Pred dnevi je ogenj uničil v Grosupljem s slamo krit kozolec dvojniki, last posestnika Alojza Bedenčiča. Zgorelo je tudi okrog 7.000 kg stisnjenega sena, ki ga je imel spravljene pod kozolecem župni upravitelj Gole. Poleg tega so zgoreli vozovi, več posod za mleko in orodje. Čeprav je stal kozolec sredi vasi in so bili ljudje po večini doma, so ogenj opazili šele tedaj, ko je bila že vsa zgradba v plamenih. Na pomoč so prihiteli domači gasilci z motorno brizgalno, ki je bila prvič pri tem požaru uporabljena. Motorka je z veliko silo metala curke vode na goreče tramovje. Ker je bila nevarnost, da se vnamejo tudi bližnja poslopja, so se gasilci predvsem prizadevali, da ogenj omejijo, kar se jim je tudi posrečilo. Posestnik Bedenčič ni bil zavarovan.

* **Pet glav goveje živine se je zadržalo.** Kmetu in posestniku Antonu Kodriču v Novakih pri Studenicah pri Poljčanah se je te dni pripetila huda nesreča. V hlevu se mu je zadržalo pet glav goveje živine. Hlev stoji nekaj korakov od hiše in spi v njem pozimi domači sin. Ker je bilo mrzlo in ima sin revmatizem, mu mati da večkrat v posteljo vročo opeko. Tudi nedavno zvečer je to storila. Nesreča pa je hotela, da se sin tega večera ni vrnil domov ob običajni uri. Zakasnil se je v noč pri sosedu in se vrnil domov šele proti jutru. To pa je bilo usodno za živino, ki je ostala sama v hlevu. Močno razgreta opeka je začela suho ovseno slamo v hlevu smoditi. Nastal je močan dim, ki se je vedno bolj in bolj zgoščeval, kar je imelo za posledico, da se je živina v spanju ponoči zadržala.

* **Od božiča je mrtev ležal v gozdu.** Dne 23. dec. je gozdni delavec Ivan Brunčko odšel od nekega posestnika v Vrhač, kjer je sekal les v gozdu. Ker je Brunčko večkrat menjal gospodarja, ga nihče ni pogrešal, čeprav ga od omenjenega dne niso več videli. Po naključju je hlapčec Franc Vrhovnik te dni šel na delo v gozd, kjer je ves prestrašen našel Brunčkovo truplo. Domnevajo, da se je Brunčko na dan, ko je zapustil svojega delodajalca precej onil. Ubral jo je po bližnjici

skozi gozd, kjer je omahnil in se vlegel. V hudem mrazu je nato zmrznil.

* **Smrt pod kolesi lokomotive.** 43letni prebrskač Franc Lorber iz St. Ilja pri Mariboru je bil uslužben na mariborski glavni postaji. Pri premikanju tovornih vagonov mu je spodrsnilo in je padel pod lokomotivo, ki ga je razmesarila, da je bil pri priči mrtev.

* **Mrtvec v jarku.** V tako zvanem Kompošovem jarku v Trbojah pri Dravogradu so našli mrtvega 67letnega posestnika Viktorja Komposta. Komisija je ugotovila, da ga je zadela srčna kap.

* **Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor!** Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica št. 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkosten znesek vložiti prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 dinarjev.

* **Streljal je na deklo in šel pod vlak.** Na Bregu v Ljubljani se je nedavno zvečer sestel 30letni trgovski pomočnik Oskar Klier s svojim dekletom, 18letno frizersko pomočnico Majdo Brecljnikovo. Klier je že dolgo bolehal, večkrat je moral za nekaj časa v bolnišnico, znanci pa so mu prinašali na uho, da se deklo medtem veselo zabava. Iz nedolžnih prepričkov so nastajali večji prepričji. Tako sta se srola tudi ta večer. Klier je na lepem potegnil revolver iz žepa in ustrelil vanjo, a zadel jo je samo narahlo v ramo. Fant je nato ves obupan izginil v noč. Zjutraj pa so na železniških tirih na voglu med Gosposvetsko in Bleiweisovo cesto našli razmesarjeno truplo. Vsa znamenja kažejo, da ga je povozil jutri brzi vlak, ki vozi iz Postojne v Ljubljano.

* **Ker je pustila otroka na cesti.** Terezija Novakova, posestnica iz občine Razkrižja, je bila pred okrožnim sodiščem v Murski Soboti obsojena na tri mesece strogega zapora in na povračilo stroškov kazenskega postopanja zaradi zanikarnega ravnanja z lastnim otrokom. Pri njej na domu je bila javna dražba nepremičnin. Po dražbi je močno razburjena kričala z dvorišča naj vzamejo še njenega najmlajšega otroka. Čez nekaj dni je vzela dve leti staro hčerko Marijo ter jo odnesla v Štirovo. Tam je pustila otroka samega na

zi mu je zastavil še nekaj vprašanj in dobil iz odgovorov potrdilo strašne resnice. Njegov sin je bil požigalec! In vendar ga takrat ni motilo nič drugega kakor nesrečnosna misel da li kdo utegne odkriti resnico. Ves njegov poznejši trud je veljal temu, da bi zavil dejanje v tenčico pozabe in obrnil sum drugam. Tako se je s tem trudil, da je pozabil kako si je hotel še malo prej pridobiti Bukovnikov dom.

Zdaj je spet stopil k postelji spečega sina. Še v spanju je bil njegov obraz grd in spačen. Fant je težko dihal in njegovi kuštravi lasje so bili vsi mokri od pota. Očitno je še v sanjah videl strašnega lovca, ki ga je zasledoval. Berčetu je omahnila glava na prsi. Prišla je tudi zanj ena tistih nezgodnih ur, ko človek obračunava sam s seboj in se naposled zgrozi pred svojo krivdo in kaznijo, ki ga zanjo čaka.

Če bi Gustav kaj izblebetal!

Saj fantu pred sodiščem ne bi nič mogli, ker za svoje dejanje ni odgovoren. Toda spravili ga bodo v zavod, da nikomur več ne bi mogel škodovati.

In tega se je Berce bal. Temu se je upirala vsa njegova duša. Oba svoja otroka je oboževal, kakor navadno vsi skopuhi, ki vise na svojih otrocih z ljubeznijo, kakršne navadni ljudje ne poznajo. In še nečesa se je bal: da ne bi otrok česa izblebetal o očetovi sokrivdi.

Njegova prisega! Njegova prisega! Kako je bilo z njo!

Seveda, v sili bi lahko vse zanikal. Otrokovih besed pred sodiščem ne bi smeli imeti. Lahko bi rekel: da ničesar ni vedel. Toda ljudje na vasil. Če bo izgubil njih za-

upanje, bo vse izgubil. Nikogar več ne bo k njemu v gostilno. In to se nikakor ne sme zgoditi.

In njegov stari načrt, da se polasti Bukovnikovega doma! Saj je prav, da je Bukovnik izginil s novršja. Kaj ga prav za prav ta človek briga? Saj se je sam uničil in se potem umaknil!

Luč je začela plapolati in ugasiti. Berce se je ustrašil: zdaj v temi se je tudi on začel bati. Pomislil je, kako bi mogel dobiti novo luč. Dobil bi jo že, pa ne brez šuma in ropota. Zato je onemogel sedel na stol.

Samo proti oknu ne sme gledati! Mesečina je prihajala skozenj in tako počastno blebda je bila. In tam na sredi vasi se je dvigal zvonik tako čudno, kakor bi vstajal s pokopališča grozeč orjaški prst.

Samo proti oknu ne sme gledati!

Nekaj časa je mirno sedel zatopljen v svoje težke misli. Potem so mu začele ustnice drgetati. Same od sebe so se izoblikovale besede: Prisegam pred bogom vsemogočnim in vsevednim, da bom govoril čisto resnico, da ne bom ničesar zamolčal —

Vzdih Berce je planil kvišku. Kaj mu je prišlo na misel? Kako je mogel reči te besede?

Zaprli je oči in naslonil glavo ob lončeno peč. Hladna je bila.

Hladna! Ko ugasne plamen in ko ugasne življenje pride hlad.

— da ne bom ničesar zamolčal in ničesar dodal —

Berce se je vzravnal in kakor vsi, ki jih zadene nesreča, se je hotel boriti s strašno nošastjo, ki se ji pravi slaba vest, hotel se je spustiti v bedast boj, ki ga ne more nihče

prestati z zmago, če mu božja roka ne odtrga z ram jeklenih krempljev neusmiljenega sovražnika.

»Kaj sem storil? Kaj sem rekel? Saj sem povedal samo to, kar sem vedel! Samo to!«

— da ne bom ničesar zamolčal —
Berce je plašno pogledal proti postelji. Nekaj je le zamolčal: to, kar bi bilo vse razvozlalo.

»Ali veste, kdo je bil požigalec?«

»Ne!«

In črna, votlooka sovražnica je vrgla osamljenca nazaj na stol. Tam je pritislil obraz ob naslonilo.

In ko se je spet zbral, je začutil novo orožje v rokah.

»Nikogar ni mogoče prisiliti, da bi pričal proti lastnemu mesu, proti lastni krvi. Tako pravi vsaj sodnik, če že ne govori tako vera.« Oddahnil se je. To bi bilo sproščanje, to bi bila zmaga! Demon je stal pri vratih, kakor bi bil že odhajal od njega. Toda še enkrat se je obrnil.

»Ali bi mogli obtožencu pripisati zločin?«

Kakor vrela voda je zakipele to vprašanje v njegovi duši. Okno je zašklopotalo. Slišalo se je kakor oridušen, hudoben režaj. In bilo je, kakor bi bil siknil strašen glas:

»Ali še veš, kaj si potem storil? Posojilo si mu odpovedal, da bi ga pogel na bobeni! Šel si k Mlinarju in ga čuval, potem pa je vzel tvoj prijatelj puško in šel na drugi svet. In bog ga je vprašal: »Odkod prihajaš? Saj te nisem klical!« Z glasom, ki je donel kakor grom, ga je bog vprašal. Tvoj prijatelj pa je z blede roko pokazal na zemljo, na tebe in rekel: »Tale me je prisilil na pot k tebi. tale...«

cesti pred Grubičovo hišo, ker se je Grubič udeležil dražbe pri njeni hiši, nato pa sama odšla v Rimšćak na obisk. Otroka so nasu žel zvečer.

* **Za skoro pol milijona koles in motornih vozil je bilo ukradenih lani v Ljubljani.** Ljubljana ima 20.000 koles, zato ima tudi nemalo tatov koles. V preteklem letu so obsojili na sodišču 19 tatov koles. Kako tatvine koles v Ljubljani res lepo uspevajo, dokazuje najlepše velikansko število lani ukradenih koles. Svojega lastnika je namreč neprostovoljno menjalo 446 koles, dalje en motocikel in en avtomobil. Skupna vrednost teh vozil znaša okrog 430.000 din.

* **Okradena učiteljica.** Te dni je bilo vlomljeno v stanovanje učiteljice Štefke Vrhnjakove v Vrbah v slovenjegraškem okraju. Ukradli so ji več oblek, nov jedilni pribor, par čevljev, zlato damsko uro, 12 klobas, precej perila in 1200 din. Kot vlomilca zasledujejo orožniki dva znana tihotapca.

* **Po petih letih so ga prijeli zaradi razbojništva.** Orožniki pri Sv. Trojici so izvedeli, da živi pri Sv. Benediktu v Slov. goricah neki Geza Sukič iz Bokrača pri Murski Soboti. Njegovo življenje se jim je zdelo sumljivo, pa so pregledali svoje zapiske in res ugotovili, da zasledujejo Sukiča oblastva zaradi razbojništva, ki ga je izvršil pred skoro petimi leti v Apačah. Dne 19. avgusta l. 1935. je Sukič v Apačah napadel s kolom posestnika Matijo Lovrenčiča in nezavestnemu vzal 50 dinarjev.

* **Velik vlom v Sp. Polskavi.** Posestnici Ivani Frangežovi v Sp. Polskavi je vlomilec odnesel denarja in raznih drugih reči v skupni vrednosti 3760 dinarjev.

* **Ponarejalca novih petdesetdinarskih kovanec** so prijeli orožniki blizu Pančeva. Piše se Sava Gava. Možak je bil že prej znan kot ponarejalec, saj je bil zaradi tega svojega prepovedanega posla obsojen že na tri leta robije.

* **Tatvine bakrene žice.** V Trbovljah je bilo ukradene s prostega voda 39 kg bakrene žice, vredne okoli 1000 din. Tatvine bakrenih žic na deželi se množe, kajti tatovi žico očitno lahko spravijo v denar.

* **Pojasneni vlom.** Na Kaninu in po sosednih gorah je bila preteklo poletje izvršena vrsta vlovov v planinske kočice in domove. Tatovi so odnesli iz njih mnogo odej, posode in še druge reči. Vse je že kazalo, da vlomilcev ne bo mogoče izslediti. Te dni pa

je neki Anton Di Lenardo iz Učeje v Reziji skušal spraviti v denar nekaj ukradenih odej. Zadeva je bila potlej kmalu pojasnjena. Di Lenardo in njegov sin Jakob sta bila aretirana in spravljena v bovške zapore. Vleme sta že priznala.

* **Tisočaki skopneli v slamnjači.** Želarka Jožefa Krajnčeva iz Ruperč je svoje prihranke v znesku 14.000 din skrila v slamnjačo. Ko pa je pred dnevi denar spet preštela, je ugotovila, da ji je manjkalo 4600 din. Zadevo je prijavila orožnikom, ki so dognali, da je omenjeni denar ukradel 36letni viničar Ivan Neuwirt, pri katerem so ukradeni denar našli, in sicer v šupi pod nekim polovnjakom. Neuwirt se je pri zaslišanju zagovarjal s tem, da je hotel z denarjem nakupiti živež za svojih sedem mladoletnih otrok.

* **Vlom v Bizjakovo urarno v Mariboru,** izvršen l. 1937., je bil te dni ponovni predmet kazenske razprave pred malim kazenskim senatom v Mariboru. Zagovarjati se je moral 37-letni mesarski pomočnik Avgust Koler, češ da je skupno z že obsojenim Fran-

ALI LJUBITE

lepa ročna dela? Naročite si prilogo družinskega lista »PRIJATELJ« »Za pridne roke« in boste dobili vsak mesec po 20 različnih vzorcev krasnih ročnih del. Zastonj dobite eno številko na ogled, če pošljete svoj naslov upravi v Ljubljani — Dalmatinova 8/D.

cetom Stanekom vlomil v Bizjakovo urarno in pa v Žnidaršičevo trafiko na Aleksandrovi cesti v Mariboru. Pri vlovu v Bizjakovo urarno so bile ukradene razne dragocenosti v skupni vrednosti preko 100.000 din, medtem ko so bili pri vlovu v Žnidaršičevo trafiko ukradeni razni kolki v skupni vrednosti okoli 9000 din. Glavni storilec Franc Stanek je bil pred dvema letoma obsojen na pet let robije, medtem ko je njegov pajdaš Avgust Koler pobegnil preko meje in so ga šele pred meseci izsledili ter izročili našim oblastvom. Pri razpravi proti Kolerju je bil kot glavna priča zaslišan Franc Stanek, ki je svojega bivšega pajdaša razbremenil, tako da je bil Koler obsojen.

Reke so zamrznile kakor l. 1929

Evropo je spet zajel mrzli val, podoben onemu v l. 1929. Mraz v naših krajih doseže 15 do 25 stopinj Celzija pod ničlo. Ponekod je baje znašal tudi že pod 25 stopinj. Pri takem mrazu ni čudno, da so vse reke zamrznile kakor v letu 1929.

V decembru so stari ljudje v marsikaterih krajih napovedovali hudo zimo in njih napovedovanje se je, kakor vidimo, uresničilo. Vendar pa prav tako huda, kakor je bila l. 1929., letošna zima še ni.

Obmejna reka Mura je čez in čez zamrznila v noči na soboto 13. t. m. Velike ledene plošče so se zajezile in močna bela plast je pokrila reko tako, da je možen prehod moje po ledu. V soboto 13. t. m. je v Gornji Radgoni dosegel mraz 21 stopinj pod ničlo, kakršnega mraza niso imeli že od 1929., ko so bile ledene plošče porušile veliki leseni obmejni most.

V spodnjem Posavju vlada prav tako hud mraz. Termometer kaže skoro zmerom okrog 20 pod ničlo. Višek je pač dosegel mraz te dni na postaji Vidmu-Krškem, ko je padlo živo srebro na 25 stopinj pod ničlo. Sava je

skoro do dveh tretjin zamrzla in plavajo po njej velike plošče ledu. Pod Impolškim gradom pa je Sava čisto zamrzla v dolžini kakšnih 20 m. Brod pri Rajhenburgu ne more voziti preko Save. Kaže, da prevažanje dalje časa ne bo mogoče.

Mraz vlada z enako silo tudi po Savinjski dolini, na Gorenjskem in drugod. Povsod tod so reke in potoki zamrzli.

V Črni gori je te dni padel tako visok sneg, da je bil prekinjen vsak promet na cestah. Vsi kraji so ostali brez pošte. Oblastva so poklicala na delo za odkidavanje snega na glavnih prometnih zvezah delavce, ki jim pa zaradi visokega snega gre delo le počasi od rok.

V Južni Srbiji je nekoliko boljše. Tam se je železniški upravi posrečilo očistiti nekaj prog in spet uvesti reden potniški promet. Pač pa je železniška uprava časno uknila nekaj vlakov na stranskih progah, ki se cepijo od glavne železniške proge Beograd—Sarajevo, in pa dva vlaka na progi Slavonski Brod—Mostar.

»Gustav, zbudi se! Zbudi se, Gustav! Ne morem biti samil!«

Fant se je preplašen zdrznil in se predramil.

In Julij Berce je pri niem iskal pomoči, pri bebcu, ki je zaspan cvilil kakor mlad pes in kmalu potem spet zadremal.

Malo nato je zdrdral zunaj mimo hiše voz. Berce je planil k oknu, kakor v odrešenju je strmел v gorečo luč na vozu. To so bili vsaj ljudje — ljudje.

Toda kmalu nato je prišla še ena luč počasi čez polje, osamela luč, in pred njo se je razburjeni mož zdrznil. Kakor okamenel je strmел vanjo. Ni se mogel od okna umakniti, kakor bi ga bila luč prikovala tja. Pomel si je oči kakor bi ga bila ta luč slepila. Kakor bi mu bila tančica zastirala oči. Toda če si je še bolj mel oči, nič mu ni pomagalo. Luč se je bližala čedalje bolj, kakor bi bila namenjena v njegovo hišo, k njemu. In ni prihajala po cesti, ampak čez polje, bela, blede, zibajoča se luč.

Zunaj je zavijal veter in mesec se je izgubil za temnimi oblaki. Skoraj čisto se je stermnilo.

Zdaj je bila luč že čisto blizu. Kakor leščerba je bila, pa vendar ni imela oblike navadnih leščerb.

Zdaj — zdaj je lahko vse natanko videti! Dolgo črno bitje je neslo leščerbo, za njim pa drugo bitje v belem. Berce je v soju luči vse to dobro videl.

In zdaj sta obe bitji kakor dve senci izginiti v Bukovnikovi hiši.

S spačenim obrazom se je Berce obrnil stran.

Zdelo se mu je, da vodi smrt Bukovnika nazaj domov.

Drugače ni bil nikoli bojzljiv. Toda kar je ležal pod rušo človek, ki mu je on ukradel življenje, ga je začel prevzemati grozljiv strah. — blazen, praznoveren strah.

Temno je bilo, strašno temno, in sin je tako čudno hropeel.

Kje je kakšno sredstvo, da bi ubežal tem mukam?

Ob stenah se je Berce splazil do vrat in potem tiho kakor tat po stopnicah navzdol proti točilnici.

Tam se je oddahnil. Nekam odleglo mu je. Oprezno je zavrnil oknice, potem pa je prižgal luč! Že sama luč je nanj učinkovala nad vse blagodejno.

Toda še je bilo tu samotno in še ga je bilo strah.

Tedaj je poiskal sredstvo, ki mu bo prineslo mir.

Prvič v življenju se je navil žganja. Žganje ga je opogumilo. Napolnil si je še steklenico, utrnul luč in se tipajoč vrnil v svojo sobo, da ne bi fant ostal sam. Sedel je na stol in pil kar iz steklenice.

Na dan treh kraljev je bilo. Solnce se je igralo na snegu.

Utrujen in zbit se je Berce dvignil s stola, kjer je prebil v dremavici nekaj tesnobnih ur. Osmo je odbila. Zbudil je fanta in mu še enkrat zabijčil, naj molči. Potem mu je obljubil, da bo dal primesti še eno posteljo v sobo, da bo Gustav odslej lahko spal pri niem. Samo da bo molčal!

Po hiši pa so rogovili ljudje. To je Bercetu dobro delo. Tudi svetloba ga je pomir-

jevala. Še bolj pa mu je pomagala dobra misel, ki se ga je bila polotila ponoči, da pojde k Bukovnikovi ženi in prekličje odpoved posojila.

Samo da bo spet lahko spal, da bo lahko miren, čeprav Bukovnikov dom ne bo postal še njegov. Drugače bo znorel od strahu.

Tako je šel še pred zajtrkom k sosedu. Pred vrati je srečal Bukovnikovo Lenko.

Lepi otrok ga je tuje pogledal.

»Lenka, ali je mati že vstala?«

Otrok je odkimal in pogledal v tla.

»S tvojo mamo bi rad govoril.«

»Bolna je.« je rekla Lenka in mu pokazala hrbet.

»Čisto kakor oče!« si je mislil Berce. »Tako ponosna!« Pa se je posilil, da je ostal prijazen.

»Lenka, ali je materi slabše?«

Otrok je prikimal in skril obraz v dlaneh. Potem je zbežal v hišo.

Dekla je prišla na prag in pojasnila Bercetu, kaj se je zgodilo. Gospej se je ponoči vdrla kri. Z vozom so poslali po zdravnika in še usmiljenko so pripeljali iz mesta. Tudi župnik in stari učitelj sta ponoči prišla.

»S svetilko?« se je utrgalo z Bercetovih ustnic.

»Da, s cerkveno svetilko.«

»Oh!« je zavzdihnil Berce in prikimal. Zdravnik je prišel po stopnicah.

»Kaj želite?« je vprašal Berceta.

»Gospej — gospej Bukovnikovi sem odpovedal posojilo, zdaj bi pa rad odpoved preklial.«

»Dragi prijatelj, prepozno ste prišli. Gospa Bukovnikova je pravkar umrla.«

(Dalje)

Utrjeno telo se najlaže ubrani prehlada

Veda se že dolgo prizadeva odkriti povzročitelja navadnega prehlada. Toda vse njeno prizadevanje je zaman. Narava je dala človeku najpopolnejšo obrambno napravo proti temu škodljivcu. Kot prva obrambna črta, na katero naleti povzročitelj prehlada, ko gre svojo pot v človeško telo, so dolge trde dlake, rastoče v nosni votlini. Te dlake so prepletene in zadržujejo vse večje delce, ki bi mogli škodovati dihalnim udom. Če ste šli kdaj po premo, ste gotovo lahko ugotovili mnogo premogovnega prahu, prestreženega od teh dlačic.

Toda manjši sovražniki našega zdravja, med katere se štejejo tudi povzročitelji prehlada, gredo lahko skozi to prvo našo oviro. Vesele se dokler ne nalete na drugo utrdbo, na smrkeli, ki se izloča iz nosne sluznice. Drobnji delci, ki so šli mimo dlačic, se primejo tega izločka in ne pridejo več naprej. Izloček nosne sluznice je zelo važno naravno orožje. Narava skrbi za to, da ga je zmerom dovolj. Smrkeli se pa ne more uspešno boriti proti našim škodljivcem, če je zrak, ki ga vdihavamo, presuh, tako da sluznica ne more v redu delovati. Presuh zrak imamo navadno v preveč zakurjeni sobi pozimi. Pomagati si moramo tako, da postavimo v sobo skledo ali vedro vode, ali pa da zrak večkrat izmenjamo.

Tretja nosna utrdba je velikanska množina nevidnih dlačic, rastočih iz nosne sluznice. Te dlačice so v neprestanem gibanju in vodijo kakor prometna straža vsakega ne ljubelega vsiljenca prav do konca, kjer se od-

PRODAM SADOVNJAK na prijetnem hribčku blizu banovinske ceste in cerkvice sv. Urbana in cerkve na Tinskem, občina Pristava. Približno 1 ha 20 arov sadovnjaka z 200 jabolčnimi drevesi. Teren je uporabljiv za njivo, vrt in vinograd. Mala lesena hiša s slamo krita. Eno uro pešhoje od železniške postaje Stranj. Poizve se pri Sterniši Frideriku, Sv. Peter na Medvedjem selu, pošta Podplat, tik pri cerkvi.

pira goltanec, tam ga pa vržejo v grlo, odkoder ga človek izpljuje ali pa ga pogoltne. Zgodi pa se, da napade nos tako močan sovražnik, da so v nevarnosti tudi te dlačice. V takih primerih sledi živčni zglob in v nosu nastane močan pretres. Človek kihne in s tem požene iz nosa vse neljube vsiljivce.

Mislili bi, da pri tako sijajnih obrambnih napravah, kakor jih imamo v nosu, sploh ni mogoče, da bi se prehladili. Ne smemo pa pozabiti, da sta nos in njegova obrambna naprava samo sestavni del vsakega telesa.

Izzrebani nagrajenci za božične uganke

Rešitve uganek so nastopne: Skrit pregovor: Če boš pil na zdravje drugih, boš svoje zapil. Posetnica: Polkovnik. Dopolnica: Ostani naročnik »Domovine«. Magičen kvadrat: Baron, Anica, ribez, ocena, nazaj. Računska uganaka: Oče je star 48, mati 40, sin 12 in hči 10 let.

Pri žrebanju je usoda določila nastopne nagrade:

Po 5 knjig dobijo: steklar Franjo Lipovšek, Tržišče 14 pri Rogaški Slatini; Anton Založnik, Notranje gorice 48, Brezovica; Ivan Jarc Paul, bei Lechelt, Bauchwitz, Brandenburg-Deutschland; Francka Nanut, Smarska 15, Moste-Ljubljana; Marija Dobrovoljc, Ljubljana-Vič, Vrhovci 69.

Po 2 knjigi dobijo: Jakob Škantar, Studor 25, Srednja vas v Bohinju; Janko Lešniak, Markovec Stari trg pri Rakeku; Jožica Rance, Stari Log pri Kočevju; Vida Oceppek, Zagorje ob Savi; Franc Grom, Stara Vrhovca; Jožefa Lavrič, Gradišče 12, Ljubljana; Franc Čebin, Moerserstrasse 184, Homburg-Hochheide, Deutschland; Poldi Rebernak, Spodnje Laže, Loče pri Poljčanah; Franc Kramžar, Moltkestrasse 39, Gladbeck, Deutschland, Jelka Kristan, Zlato polje 8, Kranj.

Po 1 knjigo dobijo: Franc Kame, Mahov-

Zato ne moreta v redu delovati, če niso v redu drugi deli telesa. Če je človek zdrav, delujejo njegovi udi v redu, če se pa njegova odpornost zniža po prenapornem delu, prečutih nočeh ali hudih duševnih doživetjih, se zelo lahko prehladi ali dobi drugo bolezen.

Iz Prekmurja

Požar pri Puconcih. Iz neznanega vzroka se je vnelo posestnici Sečkovi v Gorici pri Puconcih v Prekmurju gospodarsko poslopje. Ogenj je nastal v šupi, ki je bila napolnjena s senom in se razširil tudi na svinjak. Svinje so rešili.

nik 8 pri Kočevju; Nežika Friškovic, Grajska vas pri Gomilskem; Franc Verdinek, krojač v Gortini 19, Muta; Franc Zbašnik, Koblerje 15, Stara cerkev pri Kočevju; Jožef Saje, železniški zvaničnik, Potočna vas 9, Bršljin pri Novem mestu; Ivan Bizjak, železničar, Rožn dol-Pribošje; Jože Pahernik, Svečina, Slatinski dol 13, Zgornja Kungota pri Mariboru; Jože Anzelic, Glina 3, Nova vas pri Rakeku; Jožica Bogataj, Cojzova cesta 8, Kranj; Avgustin Maksel, Mošenik 14, Sava pri Litiji; Franc Majnik, Hrušica 125, Jesenice na Gorenjskem; Jakob Baloh, rudniški tehnični nadzornik, Continental-bauvit, Drniš v Dalmaciji; Franc Fertin, Medvode 32; Franc Dolenc, Četena ravan 6, Poljane nad Škofjo Loko; Potočnik, učitelj, Zagorje ob Savi 152; Ivan Stravnik, Ribiče 13, Muta; Cirila in Henrik Kenda, Krčevina, Ribniško selo 42 pri Mariboru; Stanko Jager, Rečica 131, Laško; Jožef Strniša, Hrastnik pri Trbovljah; Mihael Stravnik, Stari trg pri Slovenjem Gradcu; Maks Žunkovič, mizar v Jurovcih pri Ptuj; Aloiz Vidmar, Kot 4, Semič; Franc Snedec, Veržei 112; Ciril Krek, mesar pri Klemenčiču, Bleiweisova 21, Kranj; Franjo Ljubič, narednik, stalna mornariška bolnišnica, Hercegnovi.

Prosto po Scottu

CRNI BRATJE

ROMAN

Glas, s katerim so mu zastavili vprašanje, je bil čuden. Moravec je postal pozoren. Dawis je ime Viljem...

Ustrašil se je do dna srca. Kakor odsoten je slišal govoriti samega sebe.

»Dawis je... mislim... mrtev... Razbil si je glavo. Prisegam pri vsem, kar mi je sveto, da ga jaz nisem umoril. On je tako nerodno odskočil, da je zadel z glavo ob zid.«

Linder je planil pokoncu. »Potemtakem si si skuhal prav grenko kašo, prijateljček, kaj?«

»To je huda reč!« je menil veliki mož. »Zelo huda reč! Upam samo, da morda le ni mrtev. Če je mrtev, ti bo težavno pomagati. Ali imaš kakšen načrt? Kam pa prav za prav želiš? Moraš pohiteti. Tale prekleta sirena brez konca tuli!«

»V New York moram,« je mirneje odgovoril Moravec. »Morda me peljete nekaj časa in potem izstopim. Ali mi lahko daste kakšno obleko? Nimam pa tudi prav nič denarja.«

Moravca je naenkrat prevladala vsa brezupnost njegovega položaja.

»Poslušaj!« mu je rekel mali in mu položil roko na ramo. »Če hočeš v New York, se lahko pelješ z nami. Mi potujemo v Springfield.«

Moravec je olajšano zadihal. »Ali hočete, ali hočete prevzeti nase nevarnost?«

Mali mož je sekundo časa molčal.

»Ne vem,« je menil. »Jaz bi še bil pripravljen prevzeti riziko zate. Toda ne vem, kaj bodo rekli k temu...«

»No, že prej sem rekel, da ni njegova krivda, če se je naš načrt ponesrečil,« je godrnjal mož spredaj poleg vozača.

»Tudi jaz tako mislim,« je rekel Brad. »Sedaj mu pa moramo pomagati, saj je pomoči zelo potreben.«

»Bedaki ste, če se za tujca izpostavite nevarnosti,« je menil Linder tako mimogrede.

»Nevarnosti smo se že tako ali tako izpostavili,« je dejal Brad.

»Seveda,« ga je podpiral mlajši poleg njega. »Toda ne smete pozabiti, da smo mladega moža sami spravili v to zagato. Zdaj ga ne smemo pustiti na cedilu. Kaj meniš ti?« se je obrnil na velikega.

»Veš, Ted,« je odločil veliki, »samo po sebi se razume, da mu moramo pomagati. Popeljemo ga s seboj do Springfielda... Zdaj pa, Brad, poženi motor. Pohiteti moramo, da uideemo, preden se zbudi vse mesto.«

Motor je zagrmel in z neverjetno hladnokrvnostjo je sukal Brad avto po krivenčastih cestah starega mesta. Tuljenje sirene se je slišalo čedalje slabotneje, dokler ni utonilo v ropotu motorja.

»Zdaj pa, mladi mož,« je rekel veliki prijazno, »se naglo preobleči.«

Olajšano in hvaležno je Moravec ubogal.

Kljub temu, da je vozilo v hitrem teku poskakovalo, se je v eni minuti preoblekel. Njegovo staro obleko je veliki skrbno zvil in jo položivši na tla obtežil z dvema kosoma železa.

Nova obleka je bila Moravcu pretesna, toda bil je vesel, da so mu bili vsaj srajca in čevlji kolikor toliko prav. Plašča ni dobil, toda mladi mož na prednjem sedežu mu je ponudil svojega. Komaj se je Moravec preoblekel, je zavil avto na prosto cesto, držečo proti Worcesteru.

Moravec se je nenadoma prestrašeno zdrnil. Zagledal je stražnika, ki je stopil na cesto in zrl za avtom. Še preden je stražnik izginil v temi, je Moravec opazil, da je vzel beležnico iz žepa in nekaj zapisal vanjo.

Njegovi tovariši se zaradi tega niso posebno vznemirili, kar je v Moravcu zbudilo prepričanje, da avtomobilova številka sploh ni prava. To ga je nekoliko potolažilo, vendar ga ni čisto pomirilo.

Kaj, če je prvi stražnik, Hunter namreč, prej potnike videl in bo zdaj policija iskala vozilo? V tem primeru bo drugi stražnik takoj obvestil osrednji policijski urad, da je vozilo na poti proti Worcesteru. Moravec je to svojo bojazen sporočil možu na levi. Ta pa se je samo zasmel in se sklonil k vozaču. »Vozi z nezmanjšano brzino, Brad,« ga je poučil. »Če je mogoče, moramo dospeti do pol petih v Springfield.«

Avto je dirjal dalje.

Zdaj so bili čisto na deželi. Cesta se je ustavil na mostu Linder je skočil iz vozila in vrgel staro Moravčevo obleko v vodo. Takoj nato je zlezal nazaj v voz, in divja dirka se je nadaljevala.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Zdrobova juha. V kozi segrej dobro žlico masti in stresi na mast 12 dek zdroba in ga mešaj, kakor če delaš prežganje. Ko se prične rumeniti, dodaj malo sesekljanje čebule in mešaj dalje, da tudi čebula zarumeni. Nato osoli in zalij z mrzlo vodo (dva litra vode). Juha naj vre dobre četrt ure. Preden jo daš na mizo, dodaj še malo sesekljanega peteršilja, žlico ali dve kisle smetane, malo popopraj in če hočeš, zamešaj v juho še eno raztepeno jajce, potem ko je juha že prenehala vreti.

Goveje srce v omaki. Goveje srce operi in pretakni s slanino. Razbeli mast in prepraži eno drobno zrezano čebulo, položi srce na čebulo in ga po vseh straneh zapeci. Nato osoli in prilij malo vode. Dodaj še pol krožnika narezane zelenjave, kakor korenčka, peteršilja, zelene, ohrovtja, zelja, sploh vso zelenjavo, ki jo imaš. Prilij še osminko litra belega vina in duši dalje, da se srce zmehča. Ko je srce mehko, ga vzemi na krožnik, sok in zelenjavo pa pretlači skozi sito. Pretlačen sok zlij nazaj v kozo in naj počasi zavre. Med tem pa zmešaj žlico moke v osminko litra kisle smetane in mešaje zakuhaj v sok. Po potrebi vse še malo zalij, če je omaka pregosta. Zdaj zreži srce na tenke kose, zloži v omako in naj vse skupaj še malo povre. Zraven daš dušen riž, makarone in slično.

Spinačne omelete. Pol kile šolnače skuhaš v slani vodi. Kuhano ocedi in zmelji na strojčku (če tega nimaš, pa jo sesekljaj). Mešaj, da se zgosti, šest dek sirovega masla in dva rumenjaka. Nato primešaj šest dek moke, malo popra in eno deko kvasca (kvas zmešaj v žlici mleka), primešaj zmešano šolnačo in sneg dveh beljakov. Iz te zmesi speci omelete. Pečene potresi z naribanim bohinj-skim sirom in daj s solato na mizo.

Zelje s kislom smetano. Glavo presnega zelja očisti in zreži na široke rezance. Zelje popari in pokritega pusti deset minut. Nato ga ocedi in še malo otisni. V kozi razbeli mast in prepraži eno drobno zrezano čebulo. Na čebulo stresi zelje in ga pokritega počasi duši. Ko je zelje postalo mehko, potresi po njem žlico moke in mešaj, da moka malo

porumeni, nato osoli, malo popopraj in zalij, da dobiš gostljato prikuho. Primešaj še osminko litra kisle smetane in ko vse skupaj malo povre, je jed gotova. Daš kot prikuho z govejim mesom na mizo. Lahko pa daš zraven samo zmešan krompir.

Nadevani rogljički. Dvajset dek v oblikih kuhanega krompirja pretlači skozi sito na desko. Dodaj 15 dek moke, pet dek sirovega masla, malo soli in zavitek pecilnega praška. Vse skupaj umesi v testo. Testo tenko razvaljaj in izreži na majhne četverokote ter nadevaj z nadevom. Nadev: 10 dek kuhane gnjati zmelji, dodaj dve žlici kisle smetane, žlico drobtin in žlico naribanega sira. Dobro zmešaj in nadevaj četverokote, zvij v obliki rogljička, zloži na pomazano pekačo in speci. Daš toplo ali hladno na mizo. Lahko k čajju ali vinu.

Por v solati. Por operi in očisti ter deni celega v krop kuhat. Ko vre pet minut, ga odstavi h kraju štedilnika in ga pusti pokritega, da na vročem stoji eno uro, a vreti ne sme. Nato ga ocedi in zreži na koleščke. Polij ga s kisom in oljem, s sesekljanim peteršiljem in drobnjakom, po okusu lahko dodaš še malo sladkorja. Por zloži v sredino skleda, okoli pa naloži krompir v solati.

*

Praktični nasveti

Če te boli meso okrog zob in se celo majojo zobje, tedaj si usta večkrat na dan izpiraj s tinkturo od mirte (dobiš v lekarni). Pol kavne žličke zmešaj v čaši vode, pa imaš za ves dan za izpiranje ust. V zimskem času imej vodo kje na toplem, da ne bo premrzla. Pri rednem izpiranju ust z mirtno vodo se meso okrog zob zelo utrdi in tudi zobje ne bole, seveda, če niso gnili.

Likalo ostane dalj časa vroče, če ga pri likanju ne postavljaš na železen podstavek, temveč na kosček opeke ali na narobe obrnjen krožnik.

Zarjavelo likalo očistiš takole: Likalo malo segrej in namaži s svečo, nato potresi na rjaste madeže soli in zdrgni s soljo, potem pa dobro zbrisi s čisto cunjico. Likalo imej shranjeno na suhem prostoru, da ne bo ravelo.

Beli kuhinjski predpasniki so videti lepši in se tudi tako ne zamažejo, če so malo poškrubljeni. Ker je na škrob precej drag, si lahko pomagaš z moko. Nekaj žlic bele moke zmešaj v loncu z vodo, da dobiš tekočo te-

sto. Lonec postavi na štedilnik in mešaje prilij kropa. Ko prevre (medtem mešaj), odstavi, in ko se malo shladi, precedi škrob skozi čisto krpo (najbolje je, če sešiješ nalašč zato majhno vrečico), in če je škrob gost, primešaj še malo vode. Predpasnik poškrubi in popolnoma posuši. Suhega naškropi z vodo, lepo zloži in čez čas zlikaj. Tako poškrubiš lahko tudi drugo perilo, ki se vse lepše in rajši opere, ker se umazanost tako ne zaje v tkivo.

Nove kljukice za perilo pred uporabo popari in dobro posuši, sicer bo na perilu madež.

Oprano in zlikano perilo ne porumeni, če ga imaš zavitega v višnjevi papir.

Pisma, rokopisi ali nam drage razglednice, ki so pisane s svinčnikom, sčasoma zgube pisavo. Da to preprečimo, tako pisavo tenko prevlečemo z raztopino gumija. Gumi imamo v stekleničici že gotov ali pa ga kupimo v drogeriji v zrnih in ga sami raztopimo v mlačni vodi. Tenko prevlečemo pisavo s čopičem in ko se posuši, ostane pisava vedno čitljiva.

Popotnikova torba

Obdarovanje otrok pri Svetinjah in na Runču

Ivanjkovci, januarja.

Tukajšni okoliš, ki je skoraj izključno vinogradniški, ima zelo veliko siromašnih družin. Te komaj zmorejo z najnujnejšo obleko oskrbeti svoje otroke.

Imamo dve osnovni šoli, in to šestrazredno pri Svetinjah in petrazredno na Runču. Učiteljstvo na teh šolah vidi, koliko manjka otrokom, zato se je s pohvalno vnemo lotilo dela za prireditev božičnic na svojih šolah. Tako je bilo v šoli na Runču obdarovanih 131 otrok z vrhno obleko, perilom in čevlji (19 parov). Vseh 233 otrok pa je bilo obdarovanih s pecivom in drugimi malenkostmi.

Prispevali so za božično obdarovanje banska uprava, krajevni šolski odbor, tvornice, trgovci iz Ljubljane in Maribora, Slovenska straža, razni tukaj rojeni veljaki, domači trgovci, Hranilnica in posojilnica od Sv. Tomaža in mnogoštevilni domačini.

Zdaj so bili čisto na deezli. Cesta se je krivila in ob njej so bile le redke farme. Globlje je postajalo ropotanje motorja in je čedalje bolj nalikovalo neprestanemu grmenju.

Deset, dvajset, štirideset minut je tako minilo. Moravec se je čutil čedalje bolj sproščen. Čim hitreje je tekla avto, tem prej bo prost.

Njegov obraz je postal pri tej misli trd. Pravica samo zmaguje, ker je bil po krivici obsojen. Zdaj pride maščevanje nad tistimi, ki so ga nalašč potisnili v nesrečo. On, Moravec, se ho maščeval. Pri tej misli se je skoraj nasmehnil.

Pogledal je nazaj in dih mu je zastal.

»Avto nas zasleduje!«

Moža v njegovi bližini sta se obrnila. Res je daleč zadaj žaromet neznanega avta prodiral temino. Čedalje bliže je prihajal.

Veliki je dal vozaču navodila. Sledilo je močnejše grmenje motorja. Čedalje večjo hitrost je kazal brzinometer. Sto deset, sto dvajset, sto pet in dvajset...

»Malo počasneje...«

Vozač je ubogal. Hitrost je padla na devdeset.

Worcester je bil že blizu. Moravčev strah je naraščal. Cesta je držala po sredi mesta. Če je policija tudi v Worcester telefonirala številko njihovega avta, ali bo mogoče priti brez sitnosti skozi Worcester? Moravec je premišljal.

»Nekaj bi rad predlagal,« je rekel naposled. »Vi vsi ste že dosti storili zame. Pustite me zdaj, da izstopim. Mislim, da je bolje tako.«

Nihče ni takoj odgovoril. Kazalo je, da so

vsi drugi čakali na to, kaj bo rekel veliki.

»To nikakor ni potrebno!«

»Premislite vendar...«

»Ne,« je odločil veliki. »Popeljemo te do Springfielda in konec besedi!«

»Toda...« Moravec je okleval. »Nekaka slutnja me spreletava, da ne bomo srečno prišli skozi Worcester.«

»Nesmisel.«

Na Moravčovo veliko presenečenje in olajšanje so bile ceste v Worcesteru le napol razsvetljene. Dva stražnika, ki so ju srečali, se nista niti brigala za njihov avto. Čez kratko časa so bili že spet zunaj na prosti cesti.

Proti četrti uri — ker je bilo v novembru, je bilo še čisto temno — je Moravec svoje rešitelje vzmernil s hripavim vzkrikom.

»Za vruga, kmalu nas bodo došli! Avto nam je spet za petami!« V tistem trenutku so dobila drevesa ob cesti tisti poseben, srebrno bleščeč svit, ki izdaja luč žarometa nekje zadaj. Može so pogledali nazaj v močno svetlobo. Zasledujoče vozilo je bilo oddaljeno komaj še kakšnih sto metrov. Kljub silni hitrosti njihovega lastnega vozila je tuje vozilo prihajalo vsako sekundo bliže.

»Hitreje, hitreje, za božje ime!«

Kakor ranjen orjak iz pragozda je zarjul motor. Vožnja je postala blazno drvenje v temino. Moravec je še zmerom gledal nazaj in trepetal.

»Policija!« je sopihal. »Čedalje bliže so.«

Ni se dalo utajiti. Čedalje svetlejša je postajala svetloba iz tujega vozila. Veliki je začel preklinjati. Tiho, skoro občudovaje je menil Ted Linder:

»Sto hudičev! Najmanj sto petdeset kilometrov mora kazati njihov brzinometer.«

Tedaj je Moravec obupano planil pokoncu.

»Kaj pa hočeš?« je zakričal Linder.

»Skočil bom iz avta!« je jecljal Moravec.

»Znam skočiti iz drvečega avta... Prav nič ne bodo opazili v temi... Vi se peljite kar naprej...«

Linder se ga je oklenil. »Jakob, tega ne smemo dopustiti!«

»Brad, še bolj poženi!« je zakričal veliki.

Celo vozilo se je začelo tresiti. Prepil je odtrgal enega izmed zastorov. Može so zaradi silne naglice komaj dihali.

»Zdaj se nam več tako ne bližajo. Malo bliže pa še zmerom prihajajo!«

Sto štirideset kilometrov je pokazal brzinometer! Moravec je čutil, kako mu je kri ledenela. Blaznost je bila taka vožnja. Hitrost je narasla na sto pet in štirideset — sto osem in štirideset — sto petdeset...

Svetli krogli za njimi so postajali vse medlejši.

»Prehitel si jih, Brad,« je rekel veliki. »Sedaj pa bodi previden... Mostu se bližamo... Previden bodi, sicer...«

Stavka veliki ni dokončal. Že so zagledali belo barvo mostne ograje. Onstran mostu je cesta delala tesen ovinek. Vozač je zavrl.

Za malenkost prenašlo!

Pok kakor iz težke puške je sledil. Vozilo se je prevrnilo, zakotalilo. Drobci šip so se razleteli na vse strani. Zaškripalo je, sledil je močan udarec, nato pa je bilo vse tiho in temno.

Kako dolgo je ležal Moravec v nezavesti, ni zvedel nikoli. Njegov prvi vtis po dolgi temini po nezavesti, podobni smrti, je bil mir, mrljiška tišina. Nato je sledila misel: ne vozim se več, ležim. Huda bolečina na roki ga

Začudili smo se, da se občini Sv. Tomaž in Velika nedelja, ki spadata v ta šolski okoliš, te prireditve nista prav nič spomnili. Pri Svetinjah je bilo obdarovanih 45 otrok s čevlji, 200 otrok z obleko in perilom, vsi otroci pa z različnimi malenkostmi.

Toda šola je bila posebno srečna, ker je bila obdarovana od Zveze trgovskih združenj v Ljubljani, ki ji je poklonila okoli 70 kg blaga. Prispevale so za obdarovanje še razne tkaninske tvornice, banska uprava, krajevni šolski odbor, občina, razne organizacije, domačini, Slovenska straža, g. dr. Anton Korošec in razni drugi. Otroci so šli z nabiralnimi polami od hiše do hiše v šolskem okolišu in vsakdo jim je rade volje dal, kar je mogel.

Učiteljstvo je na obeh šolah vložilo mnogo truda v nabiranje in razdelitev. Storilo je dobro delo, ki zlasti zdaj v tej hudi zimi marsikateremu otroku lajša obiskovanje šole. Otroci in starši so mu za to delo hvaležni!

Lepo uspel gospodinjski tečaj

Sv. Lovrenc v Slov. goricah, januarja Društvo kmečkih fantov in deklet pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah je priredilo od 2. do 9. t. m. uspel kuharsko-gospodinjski tečaj, ki se je vršil pri tov. Podhostniku v Juršincih. Tečaj je posejalo 12 članice našega društva, ki so se kljub kratko odmerjenemu času naučile mnogo potrebnega. Da je tečaj tako dobro potekel, se je zahvaliti predvsem voditeljici načelnici ženskega odseka naše zveze v Ljubljani tov. Pavli Pobočnikovi, ki je z vso požrtvovalnostjo učila naše mlade tovarišice za njih bodoči gospodinjski poklic. Med kuhanjem so bila predavanja tudi iz vrtnarstva, zdravstva in drugega. Posebno je še omeniti, da je voditeljica tečaja delala vse brezplačno, za kar se ji društvo na tem mestu še posebej zahvaljuje.

Zaključni večer je bil v torek 9. t. m. Nanj so bili povabljeni med naše tečajnice in naše društvene članice tudi starši udeleženk kuharsko-gospodinjskega tečaja. Večerja, katero so tečajnice res odlično pripravile, njih lepo vedenje in dober nastop, so zadostni dokaz, da je tečaj lepo uspel.

O priliki tečaja nas je obiskal med potjo iz

je zbudila k polni zavesti. Zatem je ugotovil, da se je bil avto prevrnil v neko veliko močvirnato jamo.

Pogled na razbito vozilo je učinkoval nanj, da se mu je zdelo, kakor bi ga davila železna pest. Vozilo je moralo napraviti kakšnih štirideset metrov dolg blazni ples z više ležeče ceste do te jame.

Vozilo je tu, a kje so njegovi sopotniki?

Samo tema in tišina sta bili okoli njega.

Zasledujoči voz je gotovo zdrvel že mimo, ne da bi opazil nesrečo.

Za nekaj časa torej ni nevarnosti. Toda, kje so njegovi sopotniki?

Tedaj je zaslišal lahno stokanje. Moravec je skočil k prevrnjenemu in razbitemu vozilu. Slab krik mu je ustavil korak. Nekdo je ležal pred njim. Toda bilo je temno, da ni ničesar videl. Voz sam se je le slabo odražal iz teme. Do gležnjev je Moravec stal v močvirju. Z vročičnimi rokami je iskal vžigalice. Našel jih je v telovnikovem žepu.

Bil je Linder, ki je ležal pred njim. Ob svetlobi vžigalice je spoznal, da je hudo ranjen.

Moravec je od slabosti omahoval. Zadnji svet dogorevajoče vžigalice mu je pokazal nekaj svetlega, kar je ležalo nedaleč od Linderja. Bila je žepna električna svetilka. Pobral jo je in začel iskati ostale sopotnike.

Zdaj je šele spoznal, kako strašno je bil avto razbit. Kar čudežno se mu je zazdelo, da je sploh kdo ostal pri življenju. Spet je zaslišal stokanje.

Bil je Jakob, ki je sedel poleg vozača. Moravec je priskočil k njemu in potegnil mladeniča izpod podrtin.

Tedaj je zadel žarek svetlobe Brada, vo-

Prekmurja predsednik Zveze kmečkih fantov in deklet v Ljubljani tov. Ivan Kronovšek. V nedeljo 7. t. m. se je po pozni sv. maši zbralo preko 40 članov našega društva v gostilniških prostorih tov. Podhostnika, kjer nam je tov. Kronovšek predaval o kmečki vzgoji in nalogah društev kmečkih fantov in deklet. Predavanja so se udeležile tudi tovarišice iz kuharsko-gospodinjskega tečaja.

Zanimivosti

× Rast piščeta v filmu. Nemškemu učnjaku dr. Vollmaru v Frankfurtu ob Mainu se je posrečilo filmati rast piščeta v jajcu. To je prvi primer, da je bil s fotografskim aparatom dosežen tak uspeh. Vollmar je po dolgih poskusih odstranil z jajca lupino, potem je pa položil jajce v stekleno posodo, v kateri je lahko filmal vso rast piščanca. V razvoju, trajajočem 21 dni, sta najzanimivejša prva dva dneva. Najprej se pokaže iz rumenjaka belkast madež v velikosti leče. Toda že čez nekaj ur se pojavijo v njem rdeče pike in v sredi nastane majčkeno jedro, katerega ne prestando gibanje kaže, da je to bodoče piščetovo srce. Kmalu potem se pokažejo rdeče lise, in že se prične krvni obtok. Tretjega dne se že vidi tudi piščetov zapoldek, četrtega dne poedini deli telesa in kot temne pike tudi oči. Prve kretnje se pojavijo šestega dne. Ni se pa še posrečilo ohraniti tako iz jajca spravljeno piščete pri življenju.

× Napoleonov plašč je pretesen. Lani je filmski režiser Jack Raymond začel v Parizu prirejati film »Kraljevsko ločitev«, ki naj bi podal Napoleonovo življenje. Iskali so pohištvo, ki naj bi bilo čim bolj tedanje. Napoleona je igral Pierre Blanchard, ki je res zelo podoben Napoleonu. Blanchard je prejel v ta namen od angleškega igraica Romillyja Lungeja že izviren Napoleonov plašč. Lunge ga je pododelo po svojem dedu, ki je bil prijatelj Meissonierja, slavnega slikarja iz Napoleonove dobe. Ta sivi plašč je nosil Napoleon, ko ga je nekoč Meissonier slikal, in ga je dal slikarju v spomin. Filmski igralec Blanchard je bil seveda neznansko vesel, a veselje ni dolgo trajalo. Napoleonov plašč ni bil igralcu prav, bil mu je mnogo premahen. Napoleon je bil samo 1.60 m visok, a Blanchard meri 1.74 m. Tako je Napoleonov plašč

zača. Bil je še zmerom za krmilom, toda vozačev sedež je bil ves zveržen. Moravec se ni upal bliže. Poškodbe vozača morajo biti najhujše.

Tudi Jakob je bil hudo ranjen. Moravec je poiskal odejo in položil mladeniča nanjo. Za nekaj trenutkov se je mladi mož zbudil iz nezavesti, spoznal Moravca in zašepetal: »Ostani... ne pojdi proč... ostani tu...«

Manjkalo je še četrti. Moravec ga je našel posutega z razbitimi šipami. Tudi njega je zavil v odejo. Ko je dvigal njegovo telo, je prijel za nekaj kovinskega. V usnjati torbici je imel mož težak revolver. Zraven so bili nabojji.

Moravec je po kratkem premišljevanju vtaknil orožje sebi v žep.

V tistem trenutku je prestrašen planil pokoncu. S ceste se je slišalo čedalje močnejše ropotanje motorja. Moravec se je vrgel na tla, ko je zasvetila proti njemu belina avtomobilskega žarometa. Vozilo se je ustavilo. Prestrašen vzklik.

Z roba ceste so se zaslišali glasovi. Žepna svetilka je v krogu svetila sem in tja ter obstala nato na razbitem avtomobilu. Spet pridružen klic. Nato so se napotili ljudje proti močvirnatim jamam.

Moravec ni niti sekundo okleval. Potlačil je električno svetilko v žep in zdiral sklonjen vzdolž rečne struge v majhen gozd, ki je stal kakšnih petdeset metrov oddaljen od kraja nesreče. Preden so neznanci dospeli do razbitega vozila, je bil že na varnem.

V gozdju se je zadržal le nekaj sekund, le toliko časa, da si je oddaleč ogledal ljudi. Nerazložno govorjenje je prihajalo do njega. Če

odromal spet nazaj v Anglijo z lepim zakvalnim pismom mistru Lungeju in s pripombo, da je plašč, žal, pretesen in se ne da obleči.

× Dobra čajna letina v Rusiji. Iz Moskve poročajo, da je bila zadnja letina čaja v Georgiji in Azerbejdžanu izvrstna. Nabrali so 45.000 ton čaja, to je 10.000 ton več nego lani. Prvič so lani pridelali čaj na ozemlju Krasnodara, kjer so rastline izvrstno obrodile.

× Stroga kazen zaradi razmerja s poljskim vojnim ujetnikom. Pred sodiščem v Leobnu se je morala zagovarjati 19letna Herta Kutscherova zavoljo kršitve predpisov o zaščiti nemške obrambne sile. Ta kršitev je obstajala v tem, da se je deklet sestajalo z nekim poljskim vojnim ujetnikom in mu prinašalo cigarete, obleke, perilo in živila. Mlada človeka sta se zaljubila drug v drugega in nedavno so ju pri nekem sestanku zalotili. Posebno obtežljivo je bilo to, da so pri Kutscherovi našli živila, ki jih je prinesla za poljskega ujetnika, in pismo, v katerem je govorila celo o morebitni poroki s Poljakom. Zaradi tega so jo obsodili na dve in pol leta ječe.

× 70 odstotkov ljudi je v vojni. Časopisje prinaša številke, da je ta čas kakšnih 70 odstotkov človeštva v vojnem stanju. Nemčija z zasedeno Poljsko in Češkoslovaško predstavlja 110 milijonov ljudi in se bojuje proti okroglo 650 milijonom, ki živijo v britanskem in francoskem imperiju. Rusija je s svojim prebivalstvom, ki šteje nad 180 milijonov ljudi, v vojni s 4-milijonsko Finsko. Na Daljnem vzhodu se bojujeta Japonska in Kitajska, kar pomeni, da se bojuje tam nadaljnjih 550 milijonov ljudi. Na zemlji živi nekaj nad dve milijardi duš, od tega pa je poldruga milijarda v vojni. Od vseh petih celin se je doslej komaj ena, in sicer Amerika, obvarovala vojne, če ne upoštevamo revolucij in podobnih reči, ki so v državah Južne Amerike tako v modi. Vprašanje pa je, koliko časa se bodo mogle Zedinjene države umikati vojnim zapletom.

× Smrtna kazen za prestop sovjetske meje. Sovjetska oblastva so izdala posebne varnostne ukrepe, da onemogočijo prehod beguncem na nemško in rumunsko ozemlje. V vseh obmejnih vaseh so nalepljene objave, ki pravijo, da bo kaznovan s smrtjo vsak, kdor bo poskušal brez dovoljenja preiti na tuje ozemlje iz zasedenih krajev.

je to policija, bo sledila njegovim stopinjarn. V naglem diru jo je Moravec ubral proti zapadu, da bo v širokem loku prišel nazaj na cesto.

Ko je bil zadosti oddaljen od kraja nesreče, se je posluževal žepne svetilke. Tako je prišel hitreje naprej. Že čez nekaj minut se je nenadno pojavila pred njim cesta. Moravec je pomislil, da bo najvarnejše hoditi ob robu ceste. Vsaj tako dolgo, dokler je na obeh straneh gozd, v katerega se lahko skrije, če bo v nevarnosti.

Z naglimi, dolgimi koraki je ubral po cesti. Enkrat so se začela drevesa srebrno svetlikati, takoj nato pa je zaslišal ropot motorja. Nemudno se je vrgel v gosto grmovje ob cestnem robu. Zaprtvo vozilo je zdrvelo mimo. Moravec ni mogel ugotoviti, ali so bili v vozu njegovi zasledovalci ali pa njegovi sonesrečeni sopotniki.

Ko je pretekel kakšnih deset kilometrov, je sopihaje obstal. Silno utrujenost je začutil. Vsak trenutek se bo začelo daniti, a kako se bo podnevi skrival? Gozd na njegovi levi se mu je zdel precej velik. Stopil je vanj.

Tu se je čutil varnega, kajti nemožeče ga bo zasledovati po asfaltirani avtomobilski cesti, kjer se stopinje ne poznajo. Zato ne bo mogel nihče ugotoviti, kje je krenil s ceste v gozd. Šel je kakih pet sto metrov globoko v goščavo, nato pa se vsedel za krošnjo neke prevrnjene smreke in začel razmišljati o svojem položaju in o tem, kaj naj dalje stori v svojo rešitev.

Najhujša ovira se mu je zdela njegova zunanost. Nikjer se ne sme pokazati v takšni obleki. Njegov suknič je bil zaradi nesreče raztrgan in blaten; v levi hlačnici je bila velika luknja. (Dalje) |

RADIO LJUBLJANA

od 21. do 28. januarja.

Nedelja, 21. januarja: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Kmečki trio — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Verski govor (ravnatelj Jože Jagodic). — 10: Komorni zvoki (plošče). — 10.30: Nedeljski koncert radijskega orkestra. — 12: Pisano polje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Ruski sekstet in duet harmonik (brata Goloba). — 17: Kmetijska ura: Zatiranje boleznin in škodljivcev na trti (Vladimir Kuret). — 17.30: Pevski zbor »Zora« z Javornika. vmes igra na havajsko kitaro ob spremljevanju kitare (Gerdej in Grebenškova). — 18.30: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah) — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Ob 100letnici Muzejskega društva za Slovenijo (dr. Rajko Ložar). — 19.40: Objave. — 20: Koncert radijskega orkestra. — 21.15: Violinski koncert prof. Jana Šlajsa (pri klavirju gospa Ruža Šlajsova). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahkih nog naokrog (plošče).

Ponedeljek, 22. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Odmevi iz Češke (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zdravstvena ura: Mladeničem in mladenkam (dr. Anton Breclji). — 18.20: Slovanske rapsodije (plošče). — 18.40: Doba čitalnic in taborov na Primorskem (dr. Jože Lovrenčič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Pero Budmani — o 25letnici smrti (prof. Safet Burina iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fran Govekar). — 20: Domača zabava (plošče). — 20.45: Ura slovenske glasbe (sodelovali bodo pevski zbor »Sloga«, Dragica Sokova, Vida Rudolfova, Tone Petrovič in povečani radijski orkester.). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Kvartet mandolin.

PREKLICNA IZJAVA

Podpisani Ivanuša Ivan, posestnik na Humu št. 38 pri Ormožu, preklicujem in obžalujem vse žalitve, katere sem iznesel nasproti g. Kubiku Josipu, upravitelju graščine Negove, v zvezi s smrtjo brata, ker sem se prepričal, da temeljijo na podlagi napačnih informacij. Zahvaljujem se gospodu Kubiku Josipu, da je odstopil od nadaljnega kazenskega pregona zoper mene. V Gornji Radgoni, dne 27. decembra 1939. Ivan Ivanuša, Hum 38. Ormož.

NOVOST!

**SAMO
DIN 49.50**

Št. 62.300 Anker ura
pravi švicarski stroj.
Dobra kvaliteta, lep
kromiran okrov
s pisмено garancije

Din 49.50

Štev. 62.301 ista s
osvetljenimi kazalci
in številnic

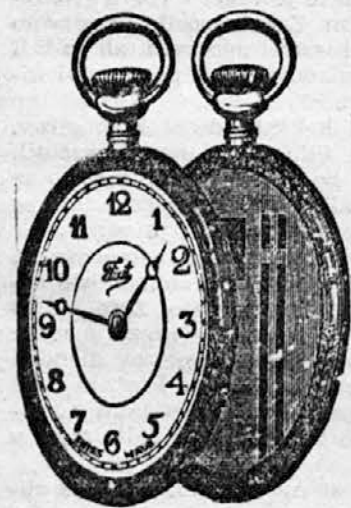
(Radlum)

Din 59.50

Zahtevajte cenik, ki
vam ga pošlje za-
stoj in poštinske
prosto

H. Suttner

Ljubljana 6
lastna protokollirana
tovarna ur v švic.

Oglašujte v »Domovini«

Torek, 23. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Solska ura: Skrivnost krvi (Rafael Bačar). — 12: Priljubljeni napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Vsakemu nekaj (plošče). — 18.40: Filozofija gospodarstva malega naroda (prof. dr. Franc Veber). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Dragočnosti gospodarske Jugoslavije (Kosta Popović iz Beograda). — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Paul Whitemann in njegov orkester (plošče). — 20.20: Dve zabavnji enodejanki: 1. Ciril Kočevar: Padeč trgovca Petra Baharja (zvočna igra iz časa po svetovni vojni); 2. Josip Korban: V zaklonišču (zvočna igra iz naših dni). Izvajali bodo člani radijske igralne družine; vodil bo inž. Ivan Pengov. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Lahka glasba (radijski orkester).

Sreda, 24. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Poljski napevi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Veseli spomini (plošče). — 14: Poročila. — 18: Mladinska ura: a) Nastanek in razvoj padala (Janko Colnar); b) Za mlade naravoslovce (Miroslav Zor). — 18.40: Slovenske pravne starine (dr. Žontar). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Reportaža z otoka Brača (Luka Fertilio iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 19.50: Uvod in prenos. — 20: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča (v prvem odmoru glasbeno predavanje Vilka Ukmarija, v drugem odmoru napovedi, poročila).

Četrtek, 25. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Valčkovi kralji (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Operni trio. — 14: Poročila. — 18: Priljubljeni napevi (radijski orkester). — 18.40: Slovenčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Ministrstvo za telesno vzgojo. — 19.40: Objave. — 19.50: Deset minut zabave. — 20: Samospevi Tončke Marolt-Suštarjeve. (pri klavirju prof. Pavel Šivic) — 20.45: Reproduc-

ran koncert simfonične glasbe. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

Petek, 26. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 11: Solska ura: Svetosavska proslava (II. državna deška meščanska šola v Ljubljani). — 12: Po naših krajih in gajih (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Opoldanski koncert radijskega orkestra. — 14: Poročila. — 18: Zenska ura: Pogovor o vzgojni posvetovalnici. — 18.20: Citraške točke (plošče). — 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Vzhod in zapad v naši umetnosti. (dr. Miodrag Grbić iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20: Radijski orkester. — 21: Klavirski koncert sodobne portugalske glasbe. (prof. Škerjanc). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Originalna švicarska godba (Bratje Malenškovi).

Sobota, 27. januarja: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Zdaj veseli spet bodimo. — 12.30: Poročila, objave. — 13.01: Napovedi. — 13.02: Zdaj veseli spet bodimo. — 14: Poročila. — 17: Otroška ura: a) Slovenske narodne pravljice (brala bo Mileva Boltar-Ukmarjeva); b) Cicibanove prigode (izvajale bodo članice Narodnega gledališča v Ljubljani). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Pogovori s poslušalci. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Zveza naše in bolgarske likovne umetnosti (Milan Katič, novinar iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 20: O zunanjih politikah (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Pisane raznoterosti (vesel večer s sodelovanjem znancev in neznancev). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Radijski orkester.

ENO IN DRUGO NI DOBRO

Mladi mož je vprašal starogrškega modričana Sokrata, ali naj se poroči ali pa ostane samec.

Sokrat ga je potrepil po rami in dejal: »Karkoli boš storil, boš obžaloval.«

Bolni na pljučih!

Tisoči že ozdravljeni!

Zahtevajte takoj knjigo o moji

novi umetnosti prehranjevanja, ki je že marsikoga rešila. Ona more poleg vsakega načina življenja pomagati, da se bolezen hitro premaga. Nočno znojenje in kašelj prenehata, teža telesa se zviša ter po popolnem sčasoma bolezen preneha.

RESNI MOZJE

zdravniške vede potrjujejo prednost te moje metode in jo radi priporočajo. Čim prej začnete z mojim načinom prehranjevanja, tem bolje.

POPOLNOMA ZASTONJ

dobite mojo knjigo, iz katere boste črpal mnogo koristnega. Ker ima moj založnik samo

10.000 komadov za brezplačno razpošiljanje, pišite takoj, da se boste mogli tudi Vi prištevat med one srečneže.

Zbiralnica za pošto:
Ernst Pasternack, Berlin S. O.,
Michaelkirchplatz 13., Abt. Z. 491

Sibkejši socialni sloji (kmetje, delavci) se zavarujejo pri domači zavarovalnici

„DRAVA“

Maribor, Aleksandrova c. 14-I.

Zavaruje za primer smrti, doživetja, dote in rente (penzije, prežitka). — Sprejemajo se v vseh krajih spretne osebe (moški in ženske) kot krajevni zastopniki. Javite se čim preje.

NOV REDILEN RPASEK

»REDIN« za prašiče — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadoštuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. 6 din, po pošti 12 din, 3 zav. po pošti 24 din, 4 zav. po pošti 30 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z majhnimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 35.—, 2 steklenici po pošti din 55.—, 3 steklenice po pošti din 75.—.

Pazite, pravi »Redine« in »Mostine« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Zidovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

NAPISAL MIRKO BRODNIK

Srce v okovih

ROMAN

63

Sedmo poglavje

INŽENJER SAZANOV

Inženjer je človek, ki je živel sam zase, in ga torej tam ne bodo poznali. Zato bom vzal njegove dokumente, dvignil v Zagrebu denar in se odpeljal čez mejo na Madžarsko ali pa kam drugam.

Vi boste imeli še lažjo nalogo. Vzeli boste Angležu dokumente in odpotovali v Švico. V Baslu stonite iz vlaka in izginete. S svojimi listinami se potem čimprej vrnete domov.

Tako bo Anglež izginil v Švici, Rus pa kje drugje.

Upam, da ste me razumeli. Vaša vloga ni težka, skoraj bi rekel, da je otročja. Morali bi pa biti navzoči tudi pri napadu, ker utegne nanesti slučaj, da vas bom kaj potreboval.

Kregar, ki je vse dotlej molčal, je dvignil glavo.

»Dobro, naredil bom še to. Potem pa me pustite! Dovolj mi je že vsega!«

»Potem vam bom dal mir.« je odvrnil neznanec. »Tudi bom najbrž takoj, ko to izvedem, izginil odtod. Kaj hočete, zaslužek je preslab.« se je zasmel. »in še deliti ga moram. Kako pa gre vam?« se je nenadoma obrnil k njemu.

»Nič več tako kakor doslej.« je neievolino odvrnil Kregar. »Ne vem, kaj je to. Vse, kar sem zadnji čas poskusil, mi je izpodletelo, kakor bi me preganjala zla usoda. Zadnjič bi bil moral dobiti velike množine lesa za Egipt. Dva tisoč vagonov. Sklenil sem pogodbo, ki je bila zame izredno ugodna. Obvezati sem se moral le, da ves les odpošljem do dogovorjenega dne. Tedaj pa — kakor bi se bilo vse zakleto. Les, ki ga je bilo prej povsod dovolj, je nenadoma izginil s tržišča. Nekdo, ki ga ne poznam, ga je pokupil. Tako nisem mogel lesa dobaviti in moral sem plačati odškodnino, ki je bila tako velika, da se mi njena izguba zelo pozna.«

»Čudna reč.« je menil neznanec. »In niti ne slutite, kdo bi to mogel biti?«

»Ne vem.« je odkimal Kregar. »Kamorkoli sem prišel, da bi les kupil, so mi povedali, da je bil že on pri njih. Saj pravim, kakor bi bilo zakleto. Ta izguba me je stala precej nespečnih noči.«

Vstal je in iel hoditi po sobi. »Ne morem ga odkriti, čeprav sem poskušal. Še sanja se mi ne, kdo bi mogel biti, toda vem, da je to namenoma napravil. In tudi pri drugih rečeh mi je delal zapreke. Prepričal mi je nekaj dobrih kupčij. Za malenkostno ceno sem hotel kupiti večje posestvo na Dolenjskem. Dan pred menoj je prišel on tja in dal lastniku, ki bi bil moral posestvo prodati zaradi zadolženosti, tako veliko posojilo, da je plačal vse dolgove. Odsel sem praznih rok. Bojim se, da ne bo tudi to pot kaj poskusil. In najbolj se čudim, kje more vse to zvedeti. Kakor bi bil povsod za petami, kakor bi sledil vsakemu mojemu koraku, sleherni misli, kakor bi mi šel ob strani in mi metal polena pod noge.«

Ustavil se je pred pisalno mizo in se sklonil k neznanecu:

»Kako naj mu pridem na sled? To mi povejte! Samo to! Rečem vam, da se ga bojim. Če bi vedel, kdo je, mi ne bi bilo zanj mar. Sam bi se ga znal odkrižati. Tako pa.«

Neznanec je skomignil z rameni.

»Za enkrat vam ne morem pomagati. Naravnih bom svojim ljudem, da bodo poskušali odkriti, kdo se za vas tako zanima. Če hočete vam dam enega ali dva izmed svojih.«

»Ni treba.« je odvrnil Kregar. Ni hotel imeti straže okrog sebe. Ni mu bilo ljub, da bi neznanec vedel za sleherni njegov korak.

»Danes teden se spet oglasite pri meni.« je še čul. »Pogovoriva se o poslednjih odredbah in izpremenitvah, kar bo treba izpremeniti. In če boste videli, da se vaš zasledovalec še zmeraj za vas zanima, me obvestite. Saj veste, kje me dobite.«

Potem je Kregar šel.

Šesto poglavje

POT V PREPAD

Vrnil se je v hotel, kjer je stanoval.

Zadnji časi so ga zelo izpremenili. Beg žene, ki je tako nenadoma in nepričakovano zapustila dom, je bil zanj prvi udarec. Sprva je mislil, da ga ne bo mogel preboleti, toda prebolel ga je vendarle, čeprav težko. Zdaj je bil že četrti mesec, kar je ni videl. Tudi pisal ji ni. Ni mogel in ni hotel. Samotaril je v graščini, še v Ljubljano je zahajal bolj poredko kakor prej.

Potem so prišli še udarci, ki so ga stali težke denarje. Ona stvar z lesom mu je požrla skoraj milijon. Čeprav ta vsota v primeri z njegovim premoženjem ni bila tako velika, jo je vendar težko občutil, kajti vzela mu je tekoči denar, saj je imel večino svojega premoženja naloženega v posestvih, ki jih v izgubo ni hotel prodati.

Občutek bolelosti za ženo, ki mu nikdar ni bila žena, je počasi izginjal, toda namestu nje je prišel občutek brezmejne osamelosti, brezmejne praznote. Graščina, ki mu je bila nekoč kraj, kjer se je odpočil od dela, mu je postala nekele.

Neki dan se je vozil po deželi. Slučaj je nanesel, da se je peljal mimo kraja, kjer je zdaj stanovala njegova žena. Videl jo je med oblakom prahu, ki je zakrival avto, ko je stala na vrtu s svojim otrokom.

Takrat so ga nenadoma zapustile vse moči in komaj je obdržal oblast na krmilom. Na srečo ga ona ni videla.

In še drugi črv mu je razjedal srce.

V družbi svojih prijateljev, ki niso imeli nič boljšega slovesa kakor on, je nekoč za šalo vzel nekaj kokaina. To je potem ponovil še večkrat in preden se je zavedel, mu je to uživanje postalo strast.

Sprva razen trenutnega užitka ni opazil na sebi nikake iznorembe. Potem pa je tel opazovati, kako so mu roke drhtele, kako ga je jela minevati tista hladna premišljenost, ki je bila vzrok vsem njegovim dosedanjim uspehom. Umaknila se je neki preplašenosti, ki so jo dogodki zadnjih časov še povečali.

Čutil je, kako ga počasi zapuščajo moči. Takrat je nastala v njem reakcija. Poskusil je prenehati z uživanjem, mamil dva dni se je trdno uniral, toda drugi večer se je moral premagati vdati. Vzel je novo dozo, večjo od prejšnje.

Ker je imel dovolj denarja, mu ni bilo težko strun kupovati. Tudi to je bil eden izmed vzrokov njegove pogube.

Kako dolgo bo vzdržal se je izpraševal. Kako dolgo bo še mogel zmagovati vse pose, vso odgovornost, ki mu jo nalaga denar? Ni vedel, toda nekaj mu je govorilo, da ne bo več dolgo, ko bo prišel trenutek, ki ga bo pahnil na tla, v blato, odkoder ni več dviga.

Spomnil se je nekega prijatelja. Pred letom je bil še močan mož in bogat. Danes je izčrpan, ubit. Njegovega obraza se skoraj boji. Mrzlično drhteče oči, ki jih je zadnjič pri njem opazil, ga še zdaj preganjajo.

Časih se ga je lotil obup. Zdelo se mu je, da je ko čolnar, ki ga tok vode žene v pogubo, veslo ima v roki, toda preslabotno je, da bi ga moglo odvesti h kraju. Drvi proti prepadu, kjer se bo zdrobil v nič.

Oblečen se je vrgel na posteljo. Kakor ne bi mogel ukazovati svoji roki, je ta segla v predal, kjer je bil kokain.

Drugo jutro se je izmučen, kakor ne bi bil nič spal, vrnil domov.

Za Ljubljanskim gradom je stala majhna hiša, na zunaj mirna in zapuščena. V njej je bil dom ruskega inženjerja Sazanova, enega tistih, ki jih je doletela usoda, da so morali pobegniti, ko je v Rusiji izbruhnila revolucija. Njegovi tovariši so se razkropili po vsem svetu. Nekateri je zaneslo v Francijo, druge v Nemčijo, tretje spet kam drugam, njega pa je vrglo v naše kraje.

Inženjer Sazanov je bil že v Rusiji znan kemik in izumitelj. Bil je vodja kemičnega oddelka in tu je imel dovolj časa in prilike, da se je lahko popolnoma posvetil svoji vedi, in posvetil se ji je temeljito. Poznava joč vse najnovejše iznajdbe, jih je izpopolnjeval in odkrival nove. Kmalu si je s svojim delom zaslužil precejšnje premoženje, da si je lahko sam zgradil moderno opremljen laboratorij. Ko je to dosegel, je službo pustil in začel na svoje.

Že med vojno se je bavil z mislijo, kako bi odkril cenejše pridobivanje bencina. Sredi teh poskusov ga je dobila revolucija. Mesec je blodil po svetu, dokler ga ni zaneslo v Ljubljano. Tu si je z ostankom premoženja, ki ga je v naglici mogel rešiti, najel majhno hišo, kjer si je napravil skromen laboratorij in ga sproti izpopolnjeval, kolikor so mu sredstva dopuščala. Tu je hotel preživeti dneve izgnanstva, dokler se mu ne bi ponudila prilika, da se vrne v domovino.

Dve leti je tako živel, skoraj stradal, saj je ves denar, ki ga je dobival, sproti porabljal za svoje poskuse. Pri tem je odkril nekaj manj pomembnih novosti, ki jih je prodal neki angleški firmi, s katero je bil že pred vojno v zvezi.

Skoraj je že obupal, misleč, da se mu izum ne bo nikdar posrečil, tedaj pa je nekega dne hotel slučaj, da je odkril to, kar je dotlej brez uspeha iskal.

Takoj je o tem obvestil angleško tovarno in prosil, naj mu pošljejo enega svojih strokovnjakov, s katerim bosta izum preizkusila. Obenem je svojo iznajdbo ponudil Angležem naprodaj.

Nekega dne je res prišel angleški inženjer. Pokazal mu je svoj izum in ugotovila sta, da se z njim zmanjšajo troški pridelovanja bencina skoraj na polovico. Sazanov je za ta izum zahteval trideset milijonov Anglež je na to pristal in podpisala sta začasno pogodbo, ki bi jo morala še družba potrditi.

Pogovori med njima so se vršili v rusovem laboratoriju. Tam sta razmišljala in računala in niti opazila nista, da nekdo pri odprtem oknu poslušata.

Ta »nekdo« je bil eden izmed zaupnikov neznanca, ki smo ga v prejšnjem poglavju srečali v pogovoru s Kregarjem. Slišal je vse, kar sta Sazanov in Anglež med seboj govorila.

Tako je neznanec lahko napravil načrt, da bi prišel do izuma in denarja.

Po ovinkih pa je zvedel še nekaj več. Zvedel je, da prinese Anglež, če bo družba pogodbo potrdila, inženjerju denar v Ljubljano, ker je inženjer tako zahteval, zvedel je tudi to, da se Anglež vrne prihodnje soboto.

Ta sobota se je bližala. Sazanov ki je vedel, da se bodo zdaj vsi njegovi načrti izpolnili, jo je komaj čakal. Pred nekaj dnevi je dobil od svoje hčere, ki se je že pred vojno poročila v Ameriki, povabilo, naj jo obišče. Takoj ko bo imel denar, je sklenil odpotovati k njej.

Da bi le prišla ta sobota!

Časih se mu je zazdelo, kakor bi bil že z eno nogo iz Ljubljane. Odeljal se je v Zagreb, kjer je dobil ameriški vizum. Premišljal je že, kaj bo vzel s seboj in kaj lahko pusti tu.

Samo da se Anglež vrne in mu prinese denar!

Zdaj je že petek. Jutri mora priti. Jutri zvečer!

In sobota je prišla. Sazanov je vstal zelo zgodaj.

Tako je bil razburjen, da skoraj vso noč ni mogel spati. In vlak pride šele zvečer!

(Dalje)

Iz naših delavskih krajev

Volitve obratnih zaupnikov

Volitve obratnih zaupnikov se že vrše in so jih po gotovih obratih že izvolili. Vse podružnice prosimo, da store še v zadnjem času vse, da se v vseh obratih izvrše te volitve, seveda tudi tam, kjer še do sedaj ni bilo obratnih zaupnikov. Vsa potrebna navodila smo Vam itak poslali, če pa želite še kakih pojasnil, pa se obrnite na tajništvo NSZ.

Vsem podružnicam NSZ

Vse podružnice in dopisnike prosimo, da nam pošiljate dopise za »Novo Pravdo« vsak teden do ponedeljka, če hočete, da bo snov priobčena pravočasno v »Novi Pravdi«.

Sl. Javornik

Draginja narašča povsod. Posebno jo čutimo stanovi, ki živimo od dela. Postali smo nezadovoljni in z zaskrbljenostjo gledamo v bodočnost. Polašča se nas obup, ki zavzema vedno večje množine družin malega človeka, kljub temu, da je ustvaril delovni človek ogromne množine dobrin, s katerimi razpolagajo posedujoči sloji in jih izkoriščajo samo sebi v dobro in korist.

Na naraščajočo draginjo nismo bili dovolj pripravljeni in nas je njen val naravnost presenetil. Merodajna oblast doslej ni bila v stanju z energičnimi ukrepi zaustaviti val draginje ter ni takoj izvajala ostrih ukrepov proti špekulantom in navijalcem cen, ki povzročajo nerazpoloženje in obup v dušah nezashčitenega malega človeka. Res je izšla uredba o pobujanju draginje in o brezvestni spekulaciji na pobudo strokovnih organizacij in političnih uprav, vendar so uspehi nezadovoljivi in povsod nevidni. Odbori za pobijanje draginje so mrtvi, ker jih ne sestavljajo strokovna in gospodarska združenja, strokovne organizacije pa v mnogih primerih ni dovoljena javna protidraginjska akcija.

V smislu zakona o minimalnih mezdah je sklical g. ban dravske banovine dne 5. decembra 1939 anketo delodajalskih in delojemalskih organizacij. Od nje smo mnogo pričakovali, vendar tudi tu ni vidnega uspeha in so ostala srca naših delodajalcev rovečini tako trdosrčna, kakor so bila pred sklicanjem ankete. Anketa je ugotovila upravičenost naših zahtev po zvišanju mezd in do draginjskih doklad, vendar od te konstatacije do realizacije smo ravno tam, kjer smo bili prej. Delavstvo v revirjih in povsod pa je še nadalje prepuščeno samemu sebi, draginja pa neumljeno upropašča nas in naše družine. Neuspeh je krivo tudi delavstvo samo, ker ni organizacijsko dovolj zavedno, zato se zaključuje mezdna gibanja skoraj povsod z neuspehom tam, kjer ni delavstvo strinjeno v močni strokovni organizaciji. V mnogih primerih pa se smatra napor delavcev za izboljšanje življenjskih pogojev kot politična akcija. Pri nas je v najboljšem razvitu težka industrija, ki izrablja ugoden položaj in ni dostopna težnjam zaposlenega in izkoriščenega delavstva.

Živimo v času težkih preizkušenj in podajamo v roko palico našim delodajalcem na ta način, da ne tvorimo povsod močnih organizacij, ki naj bi vodile uspešno boj za kruh in za socialno pravičnost. V mnogih primerih smo zaznali, da se celo preganjajo naši odlični funkcionarji.

Bližajo se volitve obratnih zaupnikov. Stodotna navzočnost pri teh volitvah naj bo naš odgovor delodajalcem, ki še nadalje omalovažujejo naša prizadevanja in ne priznajo upravičenih zahtev v času vedno bolj naraščajoče draginje. Volitve obratnih zaupnikov se vršijo pri nas dne 26. januarja t. l. Volilni odbor je sklenil predložiti kr. banski upravi predlog za ločeno volitev v podjetju Jesenice — Javornik. Tako bi volili na Jesenicah in na Javorniku po ločenih kandidatnih listah

ter bi imeli v tem primeru pri KID 32 obratnih zaupnikov, kar bi zadoščalo za 4200 upravičencev.

Vse tovariše, organizirane v Narodni strokovni zvezi, opozarjamo, naj v zvezi z volitvami ne nasedajo nikomur, ker bomo točna navodila in potrebna pojasnila pravočasno sporočili vsem tovarišem na članskem sestanku in tudi po posebni okrožnici.

Št. Pavel pri Preboldu

Tukajšnja podružnica bo imela svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 21. januarja 1940 ob pol 9. uri v Zadrugnem domu. Poleg poročil podružničnih funkcionarjev bo poročal tudi zastopnik centrale. Razpravljalo pa se bo tudi o ukrepih, katere bo treba podvzeti, da se zaščiti delavstvo in izboljša njegov položaj.

Vse člane podružnice vabimo, da se občnega zbora polnoštevilno in točno udeležijo. Tu boste lahko iznesli vse ono, kar vas teži in tare ter lahko veliko pripomogli s pametnimi nasveti, da se delo pravilno usmeri.

Tovarišice in tovariši! Zavedajte se, da le v skupnosti je moč, s katero se lahko izboljša vaše bedno stanje. Ne zadostuje samo plačevanje članarine, temveč moramo pokazati svojo zavednost tudi s tem, da se bomo zanimali za vsa delavska vprašanja ter se polnoštevilno udeleževali vseh delavskih sestankov. Zato v nedeljo vsi na občni zbor ter povabite še ostale sodelavce, ki stojijo ob strani.

Medvede

Naša podružnica vprizori v nedeljo, dne 21. januarja 1940 ob 16. uri pop. igro »Lepa Vida«. Po igri pa se bo vršila veselica s plesom.

Upamo, da se bodo naši tovariši ter tudi ostali prijatelji polnoštevilno udeležili te lepe prireditve ter se potem tudi malo pozabavali.

V nedeljo dne 14. t. m. se je vršil v Sokolskem domu lepo uspel občni zbor naše podružnice. Podružnični funkcionarji s tovarišim predsednikom Ovnom na čelu, so podali izčrpana poročila, ki so jih številni navzoči vzeli z odobravanjem na znanje. Občni zbor je soglasno izvolil ves stari odbor s tov. Ovnom na čelu. Zastopnik centrale je podal daljše poročilo o vseh aktualnih zadevah, ki so ga navzoči tudi z odobravanjem vzeli na znanje.

Potek občnega zbora v polni disciplini in enotnem mišljenju daje garancijo, da bo podružnica tudi v bodoči poslovni dobi krepko napredovala.

Loke

Podružnica bo imela 21. t. m. svoj redni letni občni zbor ob 15. uri pop. v prostorih Sokolskega doma na Lokah. Po poročilih funkcionarjev bo poročal tudi zastopnik centrale o aktualnih delavskih vprašanjih. Vse tovariše prosimo, da se občnega zbora udeležijo v čim večjem številu in privedejo s seboj tudi vse somišljenike.

Stavbinska kolektivna pogodba

Po izvršeni intervenciji pri g. banu je Delavska zbornica intervenirala tudi pri gradbenem ministru, ki bo sprejel posebno deputacijo delojemalskih in delodajalskih predstavnikov gradbene stroke. Ta deputacija bo seveda obiskala tudi druge gospode ministre in jim predložila potrebne spomenice. Načrt predstavke za spremembo predpisov o oddajanju javnih del je že izvršen, treba pa bo napraviti še posebno predstavko radi šumarstva ter spremembe §-a 47. o. z.

V ponedeljek, dne 15. t. m. pa so se ponovno vršili razgovori radi stavbinske kolek-

tivne pogodbe. Iz samih razgovorov je bilo razvidno, da je položaj zelo kočljiv in težaven in da bo treba velike previdnosti, da bo delavstvu zadoščeno in da bo delavstvo dobilo kolektivno pogodbo, v kateri bo mezdno vprašanje rešeno vsaj prilično v zadovoljstvo vsega stavbinskega delavstva. Po razpravi je bilo končno sklenjeno, da bo ta delegacija, ki bo šla prihodnji teden v Beograd, sestavljena iz zastopnikov strokov. organizacij, Delavske zbornice ter na drugi strani iz zastopnikov delodajal. združenj. Po tem posetu pa se bodo ponovno pričeli razgovori za stavbinsko kolektivno pogodbo, kajti potem bodo že deloma razjasnjena vsa vprašanja in se bodo pogajanja hitreje zaključila. Zastopnik Združenja graditeljev je predlagal, da bi naj se stara kolektivna pogodba podaljšala za leto dni, o mezdnem vprašanju pa bi se pogovorili po povrnitvi iz Beograda. Ta predlog je bil tudi v celoti sprejet. Upamo pa, da se bo vsa zadeva premaknila z mrtve točke in da se bo tudi vprašanje stavbinskega delavstva čim prej pozitivno rešilo.

Akcija delavstva KID

Vse delavske organizacije so sporazumno vložile pri vodstvu KID z ozirom na spremembo položaja, radi katerega je delavstvo najbolj prizadeto radi naglega porasta draginje, zahtevo po posebnih draginjskih dokladah. Po tem predlogu naj bi dobili vsi delavci, ki so zaposleni pri KID, sledeče draginjske doklade: Delavec, ki zasluži mesečno do din 1.200, naj bi dobil doklade din 300, oni, ki zasluži din 1.700, naj dobi 250 draginjske doklade. Delavci nad din 1.700 zaslužka, pa naj bi prejeli mesečno doklado din 200. Te doklade pa naj bi delavstvo prejelo že za one mesece, ko je nastopil val draginje.

Vse organizacije so poslale tudi posebno vlogo na KID in sicer radi znižanja zaslužkov delavstva Ekonomata. To delavstvo je imelo do meseca novembra 1939 plačanih 30 dn. Sedaj se je pa to spremenilo in so organizacije izrazile željo, da se to popravi, kajti podjetje je imelo priliko pri dopolnitvi kolektivne pogodbe, da bi vneslo to spremembo v kolektivno pogodbo. Ker tega ni storilo, seveda ni umestno in dopustno, da se delavstvo na ta način prikrajšuje. Sedanje besedilo pa je razumeti tako, kakor se je dejansko izvajalo do novembra 1939 in res ni nobenih utemeljenih vzrokov za uvedbo te spremembe.

Prepričani smo, da bo KID pravilno uvidevala težak delavski položaj in bo priskočila na pomoč s tem, da mu bo priznala gori omenjene draginjske doklade. Na drugi strani pa bo vodstvo obrata tudi izprevidelo, da je sprememba, ki jo je uvedlo vodstvo v Ekonomatu, neutemeljena in bo zadevo popravilo.

Odklonjena uredba

O načrtu uredbe o kontroli cen je razpravljal ministrski svet in sklenil, da uredba v stilizaciji, kot jo je izdelalo ministrstvo za socialno politiko, ne more iziti. Proti načrtu uredbe so ugovarjali predvsem gospodarski krogi. Pojavljajo se predlogi, da se uredba o kontroli cen sploh ne bi izdala, ampak da bi se predpisali le k znani uredbi o pobujanju draginje posebni pravilniki, ki naj bi zajezili rastoči val draginje. Z ukrepi proti porastu draginje se vse preveč odlašajo. Bojimo se, da bo nastalo stanje, katerega potem nobena uredba ne pravilnik ne bo mogel popraviti. Kako se uspešno nastopi proti naraščanju draginje, imamo vse polno lepih zgledov v vojujočih se in nevtralnih državah. Kot zahtevamo od konsumentov v današnjih resnih časih disciplino in če tudi so primorani zadržati pasove, tako bodo morali tudi gospodarstveniki poznati še neki drugi višji interes in ne samo — dobiček.